

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Produkce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**VÝZNAM KULTURNĚ-KOMUNITNÍCH ZAŘÍZENÍ
PRO ROZVOJ LOKALITY**

Bc. Andrea Švandová

Vedoucí práce: MgA. David Kašpar

Oponent práce: MgA. Olga Škořochová

Datum obhajoby: 7. – 8. 9. 2017

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2017

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic arts

Production

DIPLOMA THESIS

**THE ROLE OF CULTURAL COMMUNITY CENTRES
FOR LOCAL DEVELOPMENT**

Bc. Andrea Švandová

Leader: MgA. David Kašpar

Opponent: MgA. Olga Škočová

Defence date: 7th – 8th September, 2017

Academical degree assignment: MgA.

Prague, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

VÝZNAM KULTURNĚ-KOMUNITNÍCH ZAŘÍZENÍ PRO ROZVOJ LOKALITY

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Diplomová práce „Význam multifunkčních kulturně-komunitních zařízení pro rozvoj lokality“ zkoumá roli lokálního kulturního zařízení ve vztahu k rozvojovému potenciálu v místě, v němž působí.

Teoretická část práce se obecně věnuje významu a roli kultury v udržitelném rozvoji na poli vědeckém i politickém, dále se specificky soustředí na definici významu, role a funkce multifunkčního kulturně-komunitního zařízení pro lokalitu.

Zjištěné závěry ze zkoumání problematiky po stránce teoretické jsou pak formou případové studie prakticky ověřovány a dokladovány na konkrétním pražském příkladu multifunkčního kulturně-komunitního zařízení.

Synopsis

This Master's thesis named "The role of cultural community centres for local development" examines the local culture facility's part in development potential in given area.

The theoretical part of this thesis deals in general with the significance and the part culture plays in sustainable development within both academic and political realm as well as it offers terminology of problems mentioned in this thesis.

The conclusions of the theoretical part are practically verified and proofed on a particular example of cultural and community based facility in Prague using a case study method.

Poděkování

Poděkování patří v první řadě vedoucímu mé práce MgA. Davidovi Kašparovi za odborné vedení, především pak za jeho inspirativní podněty, motivaci a zápal v tématu lokální kultury.

Za systematický a metodický přístup, odborné rady a inspiraci děkuji MgA. Olze Škochové, Mgr. Martině Peškové a MgA. Šárce Havlíčkové. Zejména pak Mgr. Lindě Krajčovič, která mě dokázala navést ke strukturované práci.

Za konzultace, čas a odborné připomínky k tématu kulturních center a možnosti evaluace jejich činnosti děkuji MgA. Ing. Tereze Raabové, Ph.D., Mgr. Jaroslavě Tomanové, Mgr. Pavlovi Černému a Josemu Rodriguezovi z evropské sítě kulturních center Trans Europe Halles.

Poděkování patří také paní PhDr. Naděždě Macháčové za jazykovou korekturu teoretické části práce.

Za cenné manažerské zkušenosti z provozu kulturního centra děkuji zejména MgA. Karolíně Hejnové a MgA. Lucii Kašiarové.

Za velkou podporu během vysokoškolského studia děkuji především své rodině a přátelům.

Děkuji také všem pedagogům Katedry produkce DAMU za věcné podněty k tématu mé práce a za předání odborné znalosti z oboru divadelní produkce v průběhu magisterského studia.

Obsah

Seznam příloh	8
Seznam použitého označování a zkratk	9
Úvod	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1. Kultura a udržitelný rozvoj	12
1.1 Rozvojový potenciál kultury a jeho teoretický rámec	14
1.2 Kultura a udržitelný rozvoj v mezinárodních a národních dokumentech	17
1.2.1 Kultura v srdci udržitelného rozvoje měst	20
2. Význam multifunkčních kulturně-komunitních zařízení pro rozvoj lokality	22
2.1 Charakteristika a vymezení termínů	22
2.1.1 Lokální kultura a komunitní umění	22
2.1.2 Multifunkční kulturně-komunitní zařízení	24
2.2 Role a význam multifunkčních kulturně-komunitních zařízení v rozvoji lokality	28
PRAKTICKÁ ČÁST	
3. Lokální kultura v hlavním městě Praha	33
4. Případová studie: Význam multifunkčního kulturně-komunitního zařízení pro rozvoj lokality MČ Prahy 14	39
4.1 Městská část Praha 14 – charakteristika, demografické výzvy, kulturní vybavenost	39
4.2 Kulturní komunitní a volnočasové centrum Plechárna a jeho význam pro rozvoj lokality Černý Most	40
Závěr	48
Seznam použitých pramenů a literatury	50
Přílohy	55

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Základní analyzované texty pro potřeby případové studie

Příloha č. 2 – Ukázka plánování kulturně-komunitních aktivit v kontextu reálného prostoru MČ Prahy 14

Příloha č. 3 – Obrazová dokumentace

Seznam použitého označování a zkratk

ČR	Česká republika
ENCC	European Network of Cultural Centres
EU	Evropská Unie
EUNIC	European Union National Institute for Culture
HMP	Hlavní město Praha
MA21	místní Agenda 21
MČ	Městská část
MKKZ	Multifunkční kulturně-komunitní zařízení
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
NSZM ČR	Národní síť zdravých měst ČR
IPR	Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OSN	Organizace spojených národů
P14K	Praha 14 kulturní
TEH	Trans Europe Halls
UCLG	United Cities and Local Governments

Úvod

„Kulturní zařízení jsou nástrojem pro udržitelný rozvoj společenství.“

(Nancy Duxbury)

Jedním z hlavních průsečíků diskuze a následně aktivizace a soudržnosti lokálních aktérů jsou místní kulturní zařízení. Právě v síle sociálních vazeb určitého místa je důležitý rozvojový potenciál. Lokální kulturní zařízení fungující jako otevřená místa pro setkávání, tvorbu, aktivní trávení volného času a participaci představují vhodné zázemí pro kulturně-komunitní aktivity. Kultura a umění se tak v různých formách dostává do každodenních životů lidí různých sociálních vrstev a přirozeně tak generuje pozitivní dopady. Lokální kulturní zařízení tak hraje roli funkčního organismu, který se výrazným způsobem podílí na tvorbě hodnoty a image místa a posiluje lokální vazby fungující s ohledem na charakter místa, jeho potřeby a poptávku obyvatel, kteří v místě žijí.

Za jedinečným kulturním zážitkem nemusíme jezdit jen do center metropolí. Často můžeme udělat pouze pár kroků v místě bydliště, a pokud lokalita, v níž žijeme, disponuje funkčním kulturním zařízením či aktivními lokálními komunitami, můžeme zažít kulturní zážitek v rámci každodenních činností jako je cesta do práce, na nákup či vycházka s rodinou.

Živá a kulturní města tvoří lidé a právě kultura je jádrem lidského společenství v celé šíři jejího významu a hybatelem rozvoje. Rozvoje, který stojí na dynamické rovnováze čtyř složek lidské činnosti – sociální, ekonomické, environmentální a kulturní. Právě kultura je složkou, která aktivizuje, vyvolává otázky a impulzy k řešení a je zdrojem inspirace. Z tohoto důvodu představuje motor společenského pokroku, a je generátorem široké škály aktivit s pozitivními dopady.

Lokální úroveň je v problematice rozvoje zásadní. Lokální kultura, tedy kultura určitého místa, a aktivní občanská společnost na místní úrovni jsou základem pro společné směřování k naplňování rozvojových cílů. Jak uvádí teorie sociálního kapitálu - rozvoje lze dosáhnout pouze z místní či regionální úrovně. Proto je aktivita a společný zájem místních občanů a lokálních samospráv základem pro směřování kupředu v rámci větších územních celků.

Cílem práce je popsat význam lokálních kulturních zařízení ve smyslu jejich rozvojového potenciálu ve vztahu k lokalitě a roli, kterou mohou hrát v rámci

utuzování místní kultury a kultivaci. Obecně najít odpověď na otázku – Jakým způsobem přispívá multifunkční kulturně-komunitní zařízení k rozvoji lokality?

Vzhledem ke komplexnosti problematiky je v rámci teoretické části práce věnována pozornost představení teorie udržitelného rozvoje a současných přístupů v práci s kulturní složkou. Komplexnost je dána především šíří optiky, kterou se na kulturu a umění nahlíží ve smyslu jejího významu od jedinečného uměleckého díla až po sousedskou slavnost a dále ve smyslu jejího schopnosti udávat směr a impulsy rozvoje v dalších oblastech. Specifické místo a jádro práce tkví v roli a významu lokálních kulturních zařízení na místní úrovni a jejich potenciálu zastávat roli živého, a otevřeného organismu, který pružně reaguje na lokální potřeby prostřednictvím kultury jako nástroje rozvoje. Komplexnost tématu kultury a udržitelného rozvoje a specifické místo lokálního kulturního zařízení v této problematice ilustruje schéma č. 1, viz níže. V praktické části je pak formou případové studie předložena kvalitativní analýza konkrétního lokálního kulturního zařízení v rámci pražské městské části jako příklad dobré praxe v práci s kulturou v jejím lokální, potažmo městotvorném významu.

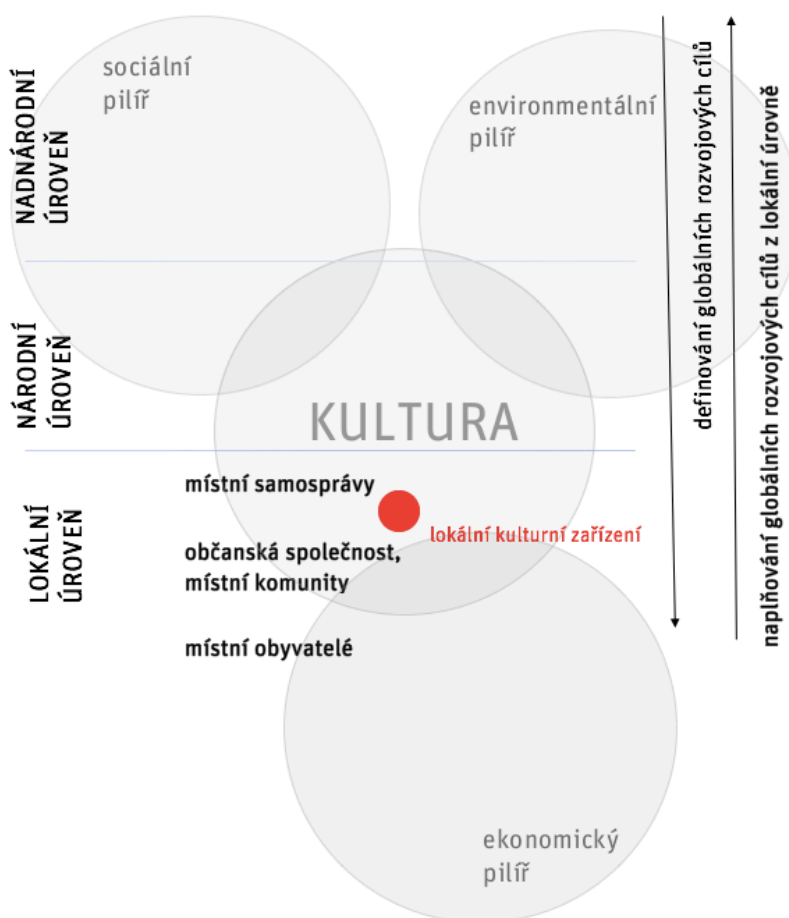

Schéma č. 1_Lokální kulturní zařízení ve vztahu k udržitelnému rozvoji
(vlastní zpracování)

TEORETICKÁ ČÁST

1. Kultura a udržitelný rozvoj

„Kulturní záležitosti jsou integrální součástí světa, ve kterém žijeme. Jestliže rozvoj znamená zvýšení kvality života, pak úsilí zaměřené na rozvoj může těžko ignorovat svět kultury.“ (Amartya Sen)

V souvislosti s dopady kultury a umění se zpravidla mluví o přínosech ekonomických a sociálních. Tyto oblasti jsou v rámci přístupů k udržitelnému rozvoji, společně s oblastí environmentální, základními pilíři rozvoje společnosti. V rámci současných teorií, jak již bylo řečeno výše, se uvažuje o kultuře jako čtvrtém, strategickém pilíři udržitelného rozvoje. Zároveň z dostupných odborných analýz a z povahy globalizovaného světa a společnosti je zřejmé, že **reálné naplňování cílů směřujících k udržitelnosti musí začít ve městech**, které jsou **huby inovací v ekonomické, kulturní a sociální oblasti** a kde má kultura a umění ve spojení s turismem a kulturní značkou města nezastupitelné místo.¹

Pozitivní vliv kultury a umění je prokázán řadou studií. Ve spojení s ekonomickou výkonností, která je „nejsnáze“ doložitelná konkrétními čísly, se výzkumníci systematicky zabývají již od 80. let minulého století ve Velké Británii v souvislosti s diskuzí o kulturních a kreativních průmyslech a potřebě advokacie vynaložených finančních zdrojů do kulturní oblasti.² Nicméně kultura v jejím komplexním pojetí a úzkém propojení s rozvojem se do většího centra pozornosti odborníků a politiků dostává až v posledních letech. Výzkumníci z varšavského Institute for Advanced Study se ve své nejnovější studii *Culture and Development: Beyond neoliberal reason* z roku 2017 odchylojí od převažujícího Floridova paradigmatu konceptu kreativní třídy a kreativních průmyslů. Problematiku kulturních dopadů rozpracovávají nad rámec tohoto neoliberálního přístupu zaměřeného převážně výkonově. Jejich přístup je založen na diskuzi o specifičnosti a výjimečnosti produktů kultury a pozorování kulturních a sociálních iniciativ, které prostřednictvím své činnosti mají prokazatelně **pozitivní vliv na kvalitu života, vazby obyvatel v lokalitě a podporují sociální a ekonomický rozvoj**. Jejich zájem se posouvá od převažujícího pojetí termínu „kultura“ jako umění a

---

¹ Duxbury, Nancy, Jyoti Hosagrahar, Jordi Pascual. *Culture 21, Agenda 21 for culture: Why must culture be at the heart of sustainable urban development?*. United Cities and Local Governments, 2016. s. 6

² Šebestová, Michaela. *Ekonomické dopady a multiplikační efekty v kultuře*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2013.

institucionalizovaná umělecká produkce k **pojetí „živá kultura“ („living culture“)** nebo **„sociální kultura“ („social culture“)**, která vzniká v rámci sítě neziskových organizací, neformálních občanských skupin, sousedských iniciativ a dalších hnutí.

Toto pojetí směřuje k chápání kultury v její **holistické podobě**, tedy v celé její šíři. **Od institucionální umělecké produkce až k neziskové a neformální občanské činnosti se zřetelem na socioekonomický a socioantropologický význam kultury.** Skrze toto komplexní pojetí kultury v šíři jejích sociálních a hodnotových aspektů dostává rozvoj další rozměr.³ **Rozvojový potenciál kulturních aktivit** může být analyzován prostřednictvím **několika hlavních znaků**, které lze sledovat v rámci kulturních projektů, událostí a iniciativ produkujících zřejmé pozitivní vlivy do jejích okolí.

Základní znaky a kritéria studia vztahu kultury a rozvoje u kulturních aktivit jsou:

- **podpora rozvojové činnosti,**
- **práce se specifickými sociálními potřebami,**
- **orientace na spolupráci,**
- **aktivní zapojování účastníků.⁴**

Způsob, jakým kultura přispívá k rozvoji, znázorňuje schéma č. 2, které ilustruje pojetí kultury v roli hybatele udržitelného rozvoje. Kultura v optice jejího rozvojového potenciálu umožňuje efektivnější rozvojové intervence, jednoznačně přispívá k udržitelnosti, řešení sociálních otázek a generuje prokazatelné benefity ekonomické i neekonomické povahy.⁵

V návaznosti na již tradiční diskuze o vztahu kultury a ekonomiky v souvislosti s teorií kulturních a kreativních průmyslů se vlivem rozvoje technologií **„kultura stává komunitní platformou“⁶**. Dochází k postupnému stírání hranice mezi umělcem a příjemcem tak, že se umělecké vyjádření a tvorba stává obecně sdílenou. Pier Luigi Sacco tuto fázi vztahu kulturní produkce a ekonomiky označuje jako kultura 3.0.⁷ Přestože Sacco explicitně v souvislosti s tímto trendem uvádí na

---

³ Igor Stokfiszewski. *Culture and Development: Beyond Neoliberal Reason*. Varšava: Institute for Advanced Study in Warsaw, 2017. ISBN 978-83-65369-89-5. s. 7

⁴ tamtéž, s. 5

⁵ UNESCO. *UN system task team on the post 2015 un development agenda: Culture: a driver and enabler of sustainable development: thematic think piece*. UNESCO, 2012. s. 8

⁶ Lidové Noviny, Petr Kain. *Rozhovor s profesorem Sacco: Kultura léčí*. Dostupné z: <http://www.digitalniekonomika.cz/blog/105>. Praha: Lidové noviny, 2017

⁷ **kultura 3.0** – první fází je kultura mecenášská, druhou je fáze, kdy je kulturní činnosti zajišťována veřejnou správou a třetím stupněm je výše uvedená kultura 3.0

příkladu komunikace nebo distribuce uměleckého díla – potlačení hranice mezi tvůrcem díla a jeho příjemcem, je tento trend možné chápat v širším kontextu, kdy se **kultura a umění dostávají do nejnižších vrstev každodenních životů lidí různých sociálních vrstev** a jsou tak **nástrojem edukace směřující k angažované společnosti, který přirozeně generuje její rozvoj**. Sacco například uvádí přímou souvislost mezi mírou kulturního života a ochotou třídit odpad: „**Čím kulturněji žijeme, tím jsme společensky odpovědnější.**“⁸ Současný fenomén kultury 3.0 a politická podpora lokálních kulturních aktivit přispívající k růstu angažované a vzdělané společnosti a jsou tak funkčním prostředkem směřujícím k naplňování globálních cílů na lokální úrovni.

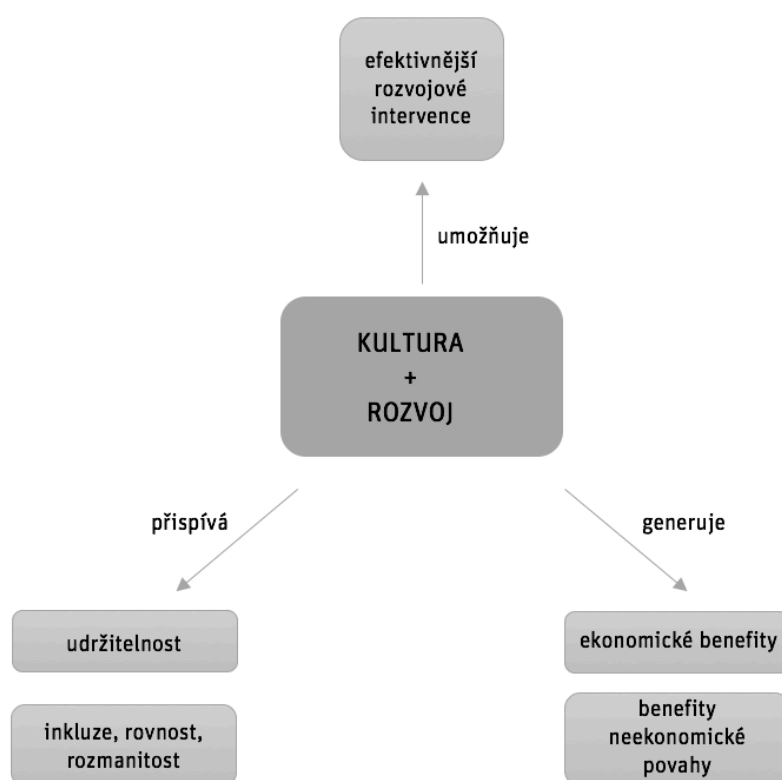

Schéma č. 2_ Jak kultura přispívá k rozvoji?

zdroj: UNESCO. *Culture: a driver and enabler of sustainable development*. 2012 (přeloženo z anglického originálu, vlastní zpracování)

1.1 Rozvojový potenciál kultury a jeho teoretický rámec

Pojem *udržitelný rozvoj* byl etablován koncem 80. let minulého století v rámci zprávy Organizace spojených národů *Our Common Future*. Tradiční přístup k rozvoji rozlišuje tři hlavní složky – **sociální, ekonomickou a environmentální**. V rámci odborných diskuzí o teorii udržitelného rozvoje - v současnosti i na poli

⁸ Igor Stokfiszewski. *Culture and Development: Beyond Neoliberal Reason*. Varšava: Institute for Advanced Study in Warsaw, 2017. ISBN 978-83-65369-89-5. s. 5

politickém - se **role kultury** dostává stále více do popředí jako **čtvrtý rozvojový pilíř** společenského pokroku. Lidská společnost funguje na základě těchto čtyř oblastí a ty by ideálně měly být pro její další rozvoj v rovnováze. Pro funkční rovnováhu je zapotřebí vzájemná koordinace těchto oblastí tak, aby byly propojené, a na sebe navázané. Společnost tak byla funkčním celkem směřujícím k naplnění svých potřeb a zájmů.

Základem naplňování principů udržitelného rozvoje jsou světová **města**, kde se koncentruje největší počet obyvatel a která jsou přirozeně největšími producenty a zároveň spotřebiteli zdrojů. V zájmu naplňování cílů směřujících k rozvoji je na úrovni měst klíčová komunikace a provázanost jednotlivých samosprávných celků v řízení města. Právě lokální samosprávy jsou prostředníky v komunikaci mezi vedením měst a jeho občany a disponují tak nástroji, které mohou směřovat k reálnému naplňování rozvojových cílů z lokální úrovně směrem výš.

V současnosti se stále více v rámci evropských regionů pracuje s **kulturou jako klíčovou komponentou rozvojových strategií** směřující k podpoře udržitelného růstu a obecně urbánnímu rozvoji. Strategické plánování v kultuře (kulturní plánování) je v praxi řady **zahraničních metropolí běžnou součástí plánování měst**, obcí a regionů. Územní a strategické plánování usilující o nastavení optimálního vývoje sídelních struktur, o harmonické uspořádání území, udržení ekologické rovnováhy a ochranu kulturního dědictví v Evropě často **pracuje s kulturou jako strategickým nástrojem**. V rámci současného kulturního plánování se také často setkáváme s **důležitou rolí místních komunit** v kulturním kontextu ve formě uměleckého a kreativního vyjádření.

Na základě teorie i z povahy praxe místního rozvoje lze vliv kultury vnímat ve spojení s místní ekonomikou a ekonomickým rozvojem lokality, který není omezen jen na turistický ruch, ale působí jako katalyzátor rozvoje jiných oborů v rámci územního celku. Kromě přínosů ekonomické povahy, představují kulturní aktivity v kontextu místního rozvoje nástroj schopný reakce na aktuální sociální problematiku, a to schopností posilovat sociální stabilitu v lokalitě, sociální integraci ohrožených skupin občanů či tvorbu místních komunit.⁹

V současné době se v souvislosti s teoriemi udržitelného rozvoje stále více mluví o klíčové úloze kultury jako jeho základní hybné síle. „Dosavadní

---

⁹ OECD. *Culture and local development*. Paříž: 2005. ISBN 92-64-00990-6.

mezinárodní zkušenost, četné statistiky, indikátory a data, stejně tak praktické zkušenosti a aktivity v oblasti kultury dokazují, že podhodnocovaný **sektor kultury** může být **silným pohonem rozvoje s širokým komunitně-sociálním, ekonomickým a environmentálním dopadem.**¹⁰ V aktuálně dostupných teoriích se oblast kultury považuje za **čtvrtý pilíř udržitelného rozvoje. Kultura a umění hrají roli prostředníka a stávají se integrační složkou.** Role kultury z hlediska její dynamiky ve vztahu k ostatním složkám rozvoje se v současné teorii uvažuje o **třech modelech**, které jsou ilustrovány na schématu č. 3.

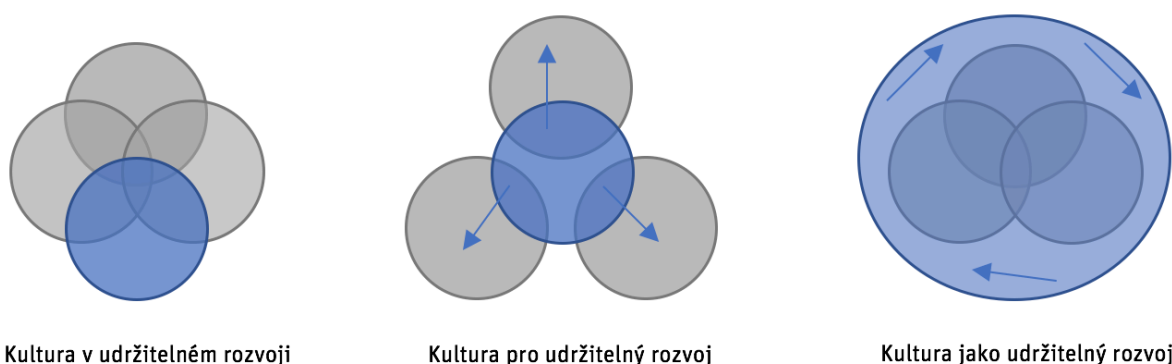

Schéma č. 3_Kultura a udržitelný rozvoj: 3 modely

zdroj: Dessein et al. *Culture in, for and as Sustainable Development*. 2015
(přeloženo z anglického originálu, vlastní zpracování)

Prvním z přístupů - **kultura v udržitelném rozvoji** - nahlíží na kulturu jako na samostojný čtvrtý pilíř udržitelného rozvoje, o který je rozšířen konvenční diskurz 3 složek: sociální, ekonomické a environmentální. Druhý pohled - **kultura pro udržitelný rozvoj** - nahlíží na kulturu jako na více proaktivní složku. Kultura je zde povýšena do role média, které dává impulsy k rozvoji v oblasti sociální, ekonomické a environmentální. Třetí pojetí - **kultura jako udržitelný rozvoj** - je založeno na tom, že **"kultura utváří udržitelnost."** Touto optikou je na kulturu nahlíženo **celostně**, v její evoluční a transformativní roli. Kultura může být vnímána v rámci společnosti jako **základ otázek v přechodu k udržitelnému rozvoji**. V rámci **odborných diskuzí** na téma **vztah kultury a udržitelného rozvoje** se také operuje s termínem **kulturní udržitelnost**.

¹⁰ UNESCO. *UN system task team on the post 2015 un development agenda: Culture: a driver and enabler of sustainable development: thematic think piece*. UNESCO, 2012. s. 3

Role kultury v teorii udržitelného rozvoje je nezpochybnitelná, nicméně jak na poli vědeckém, tak poli politickém je stále otevřen prostor pro různé interpretace.¹¹

Na závěr považuji za zásadní, k pochopení komplexnosti otázky kultury a jejího rozvojového potenciálu v lokalitách, doplnit výše uvedené teoretické přístupy o stručné představení přístupu **teorie sociálního kapitálu** vycházející z pohledu endogenní teorie místního / regionálního rozvoje¹². Teorie sociálního kapitálu, která se objevila počátkem 90. let 20. století, významným způsobem přispěla k vysvětlení endogenního přístupu v rámci teorie místního a regionálního rozvoje. Podle představitelů teorie sociálního kapitálu lze **dosáhnout rozvoje pouze z místní či regionální úrovně. Pouze přímí aktéři žijící a působící na daném místě mají totiž dostatečné znalosti místního prostředí a jsou schopni identifikovat hlavní problematické oblasti.** Mají také přehled o možnostech řešení a efektivitě jejich aplikace.¹³

1.2 Kultura a udržitelný rozvoj v mezinárodních a národních dokumentech

Dle definice Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj lze považovat **rozvoj za udržitelný** tehdy, **zabezpečí-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích.** O udržitelnosti lze mluvit jen tehdy, pokud je **ekonomický rozvoj uplatňován s ohledem na sociální a**

---

¹¹ Dessein, Joost, Katriina Soini, Graham Fairclough, Lummina Horlings, *Culture in, for and as Sustainable Development*. University of Jyväskylä, 2015. ISBN: 978-951-39-6177-0. s. 28–33

¹² **Teorie místního / regionálního rozvoje** rozlišuje dva základní přístupy - endogenní a exogenní. **Exogenní teorie rozvoje** regionu představuje tradiční přístup, který předpokládá že, nedostatečný výkon lokální ekonomiky je způsoben nedostatkem určitých konkrétních výrobních faktorů. Z toho důvodu je potřeba chybějící faktory do regionu dodat odjinud. Současnou optikou tradiční exogenní přístup v teorii místního rozvoje přispívá spíše k růstu výkonu ekonomiky, nežli k rozvoji dlouhodobému a udržitelnému. Proto je v současnosti preferovaná **endogenní teorie** regionálního rozvoje, označovaná někdy jako bottom-up, která přistupuje k rozvoji s maximální snahou využití zdrojů, které jsou k dispozici v regionu. Nicméně v praxi je úskalím většiny teorií regionálního rozvoje, že pracují především s důležitostí místních zdrojů a často opomíjí důležitou roli místních kapacit. Pro udržitelný rozvoj je potřebné uvažovat vždy nejen zdroje, ale zohledňovat stejně tak lokální kapacity např. místních obyvatel. Místní / regionální rozvoj lze ilustrovat rovnicí: *místní / regionální rozvoj = kapacita * zdroje*. „Kapacitou se rozumí ekonomická, sociální, technologická a politická kapacita místního společenství. Zdroje jsou chápány jako přírodní zdroje, pracovní síla, kapitál a dále také dopravní dostupnost, technologie, ekonomická situace apod.“ Obecně jsou zdroje to, čím daný region či lokalita disponuje. Kapacitou se rozumí schopnosti tyto zdroje využít. Na základě teorie sociálního kapitálu můžeme uvedenou rovnici upravit takto:

¹³ Mendelova Univerzita v Brně. [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=53924

kulturní dopady s respektem k životnímu prostředí. Základními milníky rozvíjení obsahu této definice jsou světové summity - Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro v r. 1992, Summit tisíciletí a Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v r. 2002. Konkrétně v souvislosti s problematikou udržitelného rozvoje ve městech definovala v r. 2015 OSN jako jeden ze 17 cílů udržitelného rozvoje na následujících 15 let právě *Udržitelná města a obce*.¹⁴ Na poli úvah o **rozvoji měst** dále OSN v roce 2016 vydala v rámci světové konference *United Nations Conference on Housing and Sustainable Development* dokument **New Urban Agenda** (v českém překladu MMR „Nová agenda pro města“). Výše uvedené globální dokumenty nicméně specificky nepracují s tématem kultury jako konkrétním rozvojovým nástrojem. **Tématu kultury v souvislosti s rozvojem měst se na nadnárodní úrovni** explicitně věnuje mezinárodní organizace **United Cities and Local Governments** (dále UCLG) reprezentující **zájmy lokálních vlád na globální úrovni**.¹⁵

V rámci **Evropské unie** (dále EU) je rámcem pro jednání v oblasti rozvojové spolupráce dokument *New European Consensus on Development - 'Our world, our dignity, our future'* (aktualizovaná verze z roku 2017), který definuje společně sdílenou vizi členských států v tématu udržitelného rozvoje a společně s evropským dokumentem „2030 Agenda for Sustainable Development“ udává směr unijní rozvojové politiky.¹⁶

Specificky v **České republice** byly strategické dokumenty národní úrovně týkající se udržitelného rozvoje přijaty v roce 2010, 2007 a 2004. Konkrétně *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky* v roce 2010, dále *Principy, nástroje a návrh priorit pro dopracování aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky* v roce 2007 a v roce 2004 základní *Strategie udržitelného rozvoje České republiky*.

Nejnovější z dokumentů *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*, slouží jako zastřešující dokument pro všechny koncepční dokumenty vypracovávané v České republice, má tedy nadresortní charakter a jeho účelem je napomoci vzájemné provázanosti opatření, cílů a politik, které již mohou být součástí stávajících sektorových strategií, anebo určit problémy, které tyto

---

¹⁴ OSN. *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs): fakta*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>

¹⁵ United Cities and Local Governments. [online]. [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <https://www.uclg.org>

¹⁶ European Commission. *European Consensus on development*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy/european-consensus-development_en

materiály zatím neřeší. Dokument stanovil vizi udržitelného rozvoje v České republice, definoval jeho základní principy, které je nezbytné respektovat při tvorbě všech navazujících strategií a koncepčních dokumentů. Uplatnění cílů navržených ve Strategickém rámci má zajistit, aby **prosperita české společnosti stála na vzájemné vyváženosti 3 pilířů udržitelného rozvoje – oblasti ekonomické, sociální a environmentální.** Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR dále slouží jako dlouhodobý dokument pro politické rozhodování v kontextu mezinárodních závazků, které ČR přijala nebo hodlá přijmout v rámci svého členství v OSN, OECD a EU při respektování specifických podmínek a potřeb ČR.¹⁷

Strategické dokumenty přijaté vládou ČR v otázce udržitelného rozvoje nepracují specificky s tématem kultury jako jedním z rozvojových pilířů. Nicméně se již ve Strategii udržitelného rozvoje z roku 2004 s **kulturou počítá jako s mechanismem při budování sociálního a ekonomického pilíře.** „Strategie udržitelného rozvoje upozorňuje na "podceňování kulturních aktivit jako preventivního faktoru vzniku sociálně patologických jevů a pro pomoc při jejich odstranění" nebo na "dlouhodobé nepochopení kultury jako nutné součásti vzdělávání a rozvojového faktoru; na nepochopení kulturní úrovně jako ukazatele vzdělanosti". Za slabou stránku současné situace považuje "malou pozornost věnovanou kvalitě a dostupnosti veřejných služeb kultury" a dále varuje, že jedním z rizik, které hrozí udržitelnému rozvoji ČR je, že kultura bude i nadále chápána jen jako čistě spotřebovávající odvětví a nikoli jako faktor rozvoje lidského potenciálu".¹⁸

Na státní, potažmo regionální úrovni jednotlivých zemí jsou principy udržitelného rozvoje realizovány prostřednictvím programu **Místní Agenda 21**¹⁹

---

¹⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj. *Základní dokumenty*. [online]. [cit. 2017-07-07]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-dokumenty>

¹⁸ Proculture [online]. [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/kulturni-politika-v-cr/kultura-ve-strategii-udrzitelneho-rozvoje-cr-727.html>

¹⁹ **Místní agenda 21** - mezinárodní program zvyšování kvality veřejné správy, který vede k praktickému zavádění zásad udržitelného rozvoje při současném zohledňování místních podmínek. Jeho cílem je zvyšování kvality života obyvatel v jeho hlavních pilířích (tzn. rozvoj ekonomiky, sociální soudružnost a zachované přírodní bohatství) a to nejen pro generaci současnou, ale i ty budoucí. MA21 je časově náročný proces, který své cíle naplňuje prostřednictvím zkvalitňování veřejné správy včetně zavádění metod strategického plánování a řízení, zapojování veřejnosti do spolurozhodování a konání osvětových a vzdělávacích aktivit. Je to proces, který není dán zákonem ani vládním nařízením, a závisí na vůli místních úřadů a pomoci dalších klíčových partnerů – neziskových organizací, škol, podnikatelů, sdružení a veřejnosti samé. Přesto vychází z

(dále MA21), který vychází z dokumentu OSN **Agenda 21**.²⁰ „MA21 zapadá do širšího proudu snahy o kvalitní veřejnou správu, která je zahrnuta pod pojem good governance (řádná správa věcí veřejných či dobré vládnutí). Kvalitní správa věcí veřejných, musí být z pohledu OSN i EU otevřená, transparentní a odpovědná veřejnosti, efektivní, umožňující **účast veřejnosti na rozhodování a plánování** a založená na **partnerské spolupráci s ostatními společenskými sektory** a respektující odborný pohled na věc. Jedině taková **veřejná správa** může vést k **dlouhodobě udržitelnému rozvoji obce či regionu**. A právě MA21 je procesem, jehož je **udržitelný rozvoj základním cílem**.“²¹

V české praxi je program MA21 realizován v rámci činnosti asociace aktivních místních samospráv **Národní síť zdravých měst ČR** (dále NSZM). Jde o asociaci zřízenou Ministerstvem životního prostředí ČR, jejíž hlavním cílem je utvářet místa v ČR jako **kvalitní, zdravá, příjemná a především udržitelná místa pro život v úzké spolupráci s místními obyvateli**. „Postup ke *Zdravému městu, obci, regionu* není pouze záležitostí vedení municipality, zastupitelstva či úřadu – neobejde se bez **každodenní úzké spolupráce s řadou místních odborných i nevládních partnerů: odborných institucí, nevládních organizací, škol, firem, i nejširší veřejnosti**.“²²

1.2.1 Kultura v srdci udržitelného rozvoje měst

Pro posun v úvahách v tématu **role kultury v udržitelném rozvoji měst**, byl na poli politickém významný rok **2016**, kdy **vznikly zásadní strategické politické dokumenty o klíčové roli kultury v rozvoji sídelních útvarů**. Organizace UCLG zveřejnila strategický dokument s cílem posunout téma kultury do centra diskuzí o udržitelném rozvoji měst. Byl schválen dokument *New Urban Agenda* v rámci konference OSN Habitat III²³ a asociace UCLG přijala dokument *Global agenda of Local and Regional Governments for the 21th century*. Jedním

---

oficiálních závazků, ke kterým se Česká republika připojila na tzv. Summitu Země v Riu de Janeiro v roce 1992 společně s dalšími desítkami zemí světa.

²⁰ **Agenda 21** - je programový dokument OSN a jeden ze základních textů udržitelného rozvoje. Byl schválen OSN na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (zvanou též Summit Země) roku 1992 v Rio de Janeiro.

²¹ Místní agenda 21. *O MA21*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/cs-cz/úvod/proveřejnost.aspx>

²² Národní síť Zdravých měst. *NSZM ČR: Informace o asociaci zdravých měst, obcí a regionů*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

²³ **Habitat III** – konference Organizace spojených národů na téma bydlení a udržitelného rozvoje, se konala v roce 2016

z hlavních závěrů nadnárodní konference, který z globální diskuze vyplynul, je že „...**boj za globální udržitelnost je rozehrán ve městech.**“²⁴

Integrace kultury do kontextu místního a regionálního rozvoje posiluje komplexnost strategického plánování rozvoje měst. **Živá kultura na lokální úrovni městských sídelních celků představuje integrální složku rozvoje.** Má potenciál být nástrojem nalézajícím řešení problematických otázek vznikajících v lokalitě a tak může tak představovat funkční prvek posilující **sociální integraci a stabilitu místa.** „**Bez kultury není budoucnost měst. Města potřebují vitalitu, význam, identitu a inovace, jejichž základem je právě kultura.**“²⁵

Z výzkumů UCLG vyplývá, že právě místní samosprávy jsou důležitými aktéry na poli udržitelnosti – „**místní samosprávy okupují strategicky důležitý prostor mezi globálními silami a občanskými iniciativami, inovacemi a kapacitami na místní úrovni.**“ Mají potenciál být schopny velmi operativně reagovat a mít přehled o potřebách lokality a jejích obyvatel. V kontextu udržitelného rozvoje na lokální úrovni může být **kultura pro místní samosprávy jak nástrojem, tak i základem programů přispívajících k sociální stabilitě a kohezi,** která je **jádrem komunitního rozvoje.** Základem pro úspěšný proces rozvoje na místní úrovni je v pozici samosprávy uvědomit si svoji roli jako garanta tohoto procesu a také to, že **místní občané mají právo podílet se na tvorbě priorit rozvoje a jeho strategií.** Právě znalost místa, kterou disponují místní obyvatelé a jejich potřeby jsou základem pro plánování rozvojových strategií.

I přes značný posun kupředu v diskuzích o významné roli kultury na poli udržitelného rozvoje měst se stále můžeme setkat s určitým negativním narativem ve formě podceňování významu kultury jako strategického nástroje rozvoje. Role kultury v politice udržitelného rozvoje zůstává do určité míry stále výzvou. Naplnění cílů, jež jsou součástí výše zmíněných dokumentů na globální úrovni, vyžaduje od vedení měst integraci inkluzivních procesů v přístupu ke kultuře, její reprezentaci a participaci. Jedním z hlavních podmínek pro jejich úspěšné plnění je diskuze s **aktivními městskými aktéry o modelu udržitelného rozvoje, který explicitně integruje oblast kultury, kulturního dědictví a kreativitu.**²⁶

---

²⁴ Duxbury, Nancy, Jyoti Hosagrahar, Jordi Pascual. *Culture 21, Agenda 21 for culture: Why must culture be at the heart of sustainable urban development?*. United Cities and Local Governments, 2016. s. 35

²⁵ tamtéž, s. 7

²⁶ tamtéž

2. Význam multifunkčních kulturně-komunitních zařízení pro rozvoj lokality

Kulturní organizace obecně mají schopnost vytvářet významné sociální a ekonomické přidané hodnoty a prokazatelně představují činitele pozitivního společenského rozvoje. Z podstaty existence a fungování kulturních institucí je zpravidla jejich posláním duševní obohacení společnosti, její edukace, reakce na určitou společenskou otázku a otevření diskuze prostřednictvím jedinečného uměleckého díla (za předpokladu, že nebereme v úvahu ryze komerční kulturní podniky fungující na bázi tržní ekonomiky jako muzikálové scény, komerční divadla apod.) V rámci činnosti každé organizace, ziskové i neziskové, kulturní i nekulturní, i v každodenní činnosti každého jednotlivce můžeme spatřovat různou míru společenské odpovědnosti. Tedy to, jak moc a zda vůbec ve své každodenní činnosti jedná s respektem ke svému okolí, nebo pouze s vyhlídkou krátkodobých zisků různé povahy. Zda si uvědomují svoji činnost v komplexnějším měřítku, nejen ve vztahu ke své entitě – k sobě sama či pouze dovnitř organizace. Nejednájí tedy jako solitér, ale jednájí jako díl stavebnice, k jejíž vitalitě, funkčnosti, zdraví a rozvoji uvědomělou činností přispívají. Společenskou odpovědnost můžeme zpravidla chápat ve třech rovinách - ekonomické, sociální a environmentální. Ty jsou zároveň hlavními pilíři udržitelného rozvoje, jehož jádrem, optikou současných teoretických přístupů, je právě kultura.

Úvod této kapitoly přibližuje souvislost mezi problematikou kultury a udržitelného rozvoje, které se věnoval předchozí text, a hlavním předmětem zkoumání této práce, kterým je multifunkční kulturně-komunitní zařízení a jeho význam ve vztahu k rozvoji lokality. Dále je uvedeno vymezení pojmů lokální kultura a komunitní umění, které s předkládanou problematikou úzce souvisí a dále vymezení funkce MKKZ ve srovnání s jinou kulturní institucí.

2.1 Charakteristika a vymezení termínů

2.1.1 Lokální kultura a komunitní umění

V souvislosti se stěžejním tématem této práce, kterým je význam kulturně-komunitního zařízení pro rozvoj lokality, je podstatné úvod této kapitoly věnovat definování obsahu pojmů *lokální kultura a komunitní umění*, které s touto tematikou neoddělitelně souvisí a dále klíčovému významu *participace* veřejnosti na lokální úrovni.

Lokální kultura je vymezena především územní dimenzí, tedy specifičností a vztahem k určité lokalitě. Zemánek definuje lokální kulturu jako „stav kultury a

jejích složek v prostorově omezeném rámci a čase".²⁷ Lokální kulturu ale lze vnímat i v určité historické kontinuitě a podmíněnosti a také v určité míře autonomie například ve smyslu jejího organizačního a institucionálního zabezpečení v rámci dané lokality. Kultura daného regionu, lokality či místa jakožto specifická subkultura relativně malých územních společenství je tvořena jednak hmotnými prvky lokální kultury jako jsou kulturní památky a dále nehmotnými prvky lokální kultury, které tvoří převažující způsob života v dané lokalitě či regionu, náboženský a spolkový život, tradiční zvyky a oslavy a další nemateriální složky lokální kultury, jako je nářečí, lidové písně a tradiční místní tance a další.

Vzhledem k velikosti a charakteristice sídelních útvarů se dále rozlišuje **venkovská a městská lokální kultura**. Nicméně vlivem procesů suburbanizace nelze v současnosti jednoznačně přesně vymezit hranice mezi těmito dvěma pojmy vlivem častého prolínání venkovských a městských území. Hlavní odlišnost mezi městskou kulturou a kulturou venkova lze definovat v různé míře sociokulturní heterogenity. Města zpravidla představují centra kulturního dění a inovací a jsou přirozeně současně daleko více ovlivňována globalizačními efekty, jsou tak přirozeně daleko více kulturně heterogenní. Naopak pro sociálně homogennější venkov je často významná tradiční lidová kultura.²⁸

Podobné trendy lze také pozorovat mezi **centry měst a jejich periferními oblastmi**. Centra měst jsou ve srovnání s městskou periferií zpravidla bohatší na kulturní infrastrukturu a množství kulturní nabídky.

S tématem lokální kultury úzce souvisí pojem **komunitní umění** jako konkrétní realizace kulturních, volnočasových a uměleckých projektů spjaté s konkrétním územním celkem. Komunitní umění lze chápat v několika rovinách. Jako konkrétní tvořivou uměleckou práci s určitou komunitou lidí nebo jako **kulturně-komunitní programy nebo projekty** obsahově zaměřené na uměleckou a tvůrčí činnost, jejichž cílem je „**spontánní posílení sociální soudržnosti mezi lidmi, resp. mezi lidmi a institucemi**“ (ve smyslu posílení kontaktů, vzájemného poznání a komunikace) a zároveň jež cílí na podporu „**aktivní participace na společenském životě a místní kultuře dané komunity**“ (ve smyslu umožnění společné tvorby, prezentace a participace na věcech veřejných).²⁹

---

²⁷ Zemánek, Lukáš. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. Sborník ze semináře. Jičín: 2005. s. 124-149

²⁸ tamtéž

²⁹ Arts lexikon. *Umění komunitní*. [online]. [cit. 2017-07-09]. Dostupné z: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Uměn%C3%AD_komunitn%C3%AD

V obecnější rovině lze za komunitní umění také označit „formu lidské sebeorganizace v oblasti uměleckých aktivit v případě absence dosahu státních institucí, nebo jako umělecký provoz v komunitních a sociálních souvislostech“. Méně často se pak pojem užívá také v souvislosti s „uměním relativně uzavřené komunity“.³⁰

2.1.2 Multifunkční kulturně-komunitní zařízení

Obecně v rámci kulturních institucí můžeme rozlišit z hlediska funkce kulturní instituce **jednožánrové** (typu divadlo, galerie, kino, koncertní sál apod.), primárně s jednou hlavní funkcí a **instituce vícežánrové**, zpravidla s variabilnějším a vícefunkčním využitím. Produktem jednožánrových kulturních institucí je produkce vysoce kvalitního uměleckého díla (divadelní inscenace, výtvarné dílo, kinematografické dílo, apod.), které vyniká svým zpracováním a hodnotou nad jinými. Divák (návštěvník) je zde často v roli příjemce, méně často zde bývá přímo spolutvůrcem či dokonce tvůrcem produkujícím nabídku ve formě tvorby kulturní či jiné volnočasové aktivity či amatérského uměleckého díla (pokud neuvažujeme nové formy současného umění využívající participaci jako prostředek předání myšlenky díla či jejího dotvoření společně s příjemcem). Naopak **kulturní zařízení multifunkční** jsou v české praxi zpravidla instituce zřízené či provozované za účelem zajištění **rozmanitých kulturních služeb a poskytnutí zázemí pro aktivity nejširší veřejnosti v dané lokalitě**. Mají tak potenciál naplňovat roli funkčního organismu, který se výrazným způsobem podílí na tvorbě hodnoty a image místa a posiluje lokální vazby za předpokladu, že ve své činnosti tato zařízení zohledňují a aktivně pracují se specifiky místa a reagují na potřeby jeho obyvatel.

V české praxi se z dob socialismu zavedl pro kulturní zařízení tohoto typu termín **kulturní dům**, který nese úzkou konotaci s komunistickým režimem, kdy byla výstavba kulturních domů spjatá s budovatelstvím a propagandistickou osvětou.³¹ V české literatuře je jedna z mála dohledatelných definic kulturního domu definice z roku 1999 charakterizuje kulturní dům jako „**osvětové zařízení klubového typu, které umožňuje obyvatelům příslušného územního obvodu kulturní a společenský život a zájmovou činnost**“³². Téměř 30 let po

---

³⁰ tamtéž

³¹ Krasický, Antonín. *Občanské stavby: stavby pro výchovu, vzdělání a kulturu*. Brno: Vysoké učení technické, 1988.

³² *Stavební katalog ABF*. Praha: ABF a.s., 1999.

pádu komunismu v naší zemi si stále řada kulturních zařízení název kulturní dům zachovala. V evropském kontextu nesou obvykle instituce tohoto typu název **kulturní centrum**. Za účelem sjednocení terminologie je v této práci dále pro kulturní organizace tohoto typu používán pojem **multifunkční kulturně-komunitní zařízení** (dále MKKZ).

V souvislosti s terminologií je slovo komunitní v názvu klíčové. Označení *multifunkční kulturní zařízení* může mít konotaci s kulturními zařízeními typu velkých kongresových sálů či bývalých domů kultury. V souvislosti s lokálními MKKZ je však živý komunitní život základem. Lokalita bez aktivních lidí by byla prázdným místem bez funkčního komunitního života. **Právě v síle sociálních vazeb konkrétního místa a společných zájmů místních obyvatel je síla pro další rozvoj.** Okolo kulturních institucí se tradičně tvoří **komunity³³ umělecké** (skupiny divadelníků, výtvarníků, filmařů, aj.). Tyto komunity lze z podstaty jejich fungování označit jako profesionální komunity, které jsou do jisté míry relativně uzavřené. Kromě uměleckých komunit, je v problematice MKKZ podstatná **komunita občanská**, kterou mohou tvořit lidé rozdílných věků a z různých sociálních skupin, kteří jsou spjatí s daným místem, znají jeho potřeby a jsou jeho denními uživateli.

Na rozdíl od klasické kulturní instituce zaměřené na jeden typ uměleckého žánru vysoké kvality je multifunkční kulturně-komunitní zařízení se zázemím pro aktivní trávení volného času a kulturní a volnočasový program je ze své podstaty a účelu zpravidla v **užším propojení se svým okolím**. Fungující a živé MKKZ je prostorem pro setkávání a sdílení a tak se otevírá prostor pro **tvorbu a utužování komunity daného místa**. Lidé si k němu vytváří hlubší vztah a identifikují se s ním, což podporuje **potřebu péče o místo**, které se tak kultivuje. Funkční MKKZ má potenciál být součástí **každodenního života místních občanů**, kterým poskytuje prostor pro setkávání a organizaci aktivit. Dále má potenciál přispívat k angažovanosti a organizovanosti aktivních občanů a tak pro demokraticky smýšlející společnost, posilovat důležitou roli občanské společnosti. Ve srovnání s klasickou jednožánrovou institucí představuje **kultura v činnosti MKKZ více nástroj** otevírající **lokální otázky** různé povahy než umělecké dílo prezentované veřejnosti. Právě především z důvodů reakce MKKZ na potřeby místa a jejich

---

³³ **komunita** - sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího sociálního prostředí; komunitu charakterizuje zejména sdílená vzájemná interakce, vycházející například ze společných potřeb nebo zájmů. Komunity se obvykle vytvářejí na jednom konkrétním místě

obyvatel je **programová nabídka** kulturního zařízení často složena z velkého **množství volnočasových aktivit** jako jsou zájmové kroužky a sportovní aktivity, kromě organizace **profesionální umělecké produkce**.

European network of Cultural Centres chápe kulturní centrum jako:

- **prostor pro uměleckou aktivitu** ve smyslu realizace představení, zkoušení, performance, profesionálních a amatérských workshopů;
- **prostor otevřený pro aktivity organizované zdola** – „bottom-up iniciativami“, tedy prostor pro **občanské aktivity**;
- **prostor pro zapojení dobrovolníků**;
- **prostor rozmanitý** ve smyslu jeho uživatelů a **prostor variabilní** z hlediska možností jeho využití;
- **průsečík kulturní, sociální a politické participace**.³⁴

V rámci českého prostředí lze **multifunkční kulturně-komunitní zařízení** charakterizovat několika znaky:

- tvorba a produkce kvalitního kulturního **programu** složeného z **více uměleckých žánrů**;
- realizace **volnočasových aktivit** ve vztahu k potřebám místních obyvatel;
- programově cílí na **návštěvníky různých věkových kategorií a sociálních skupin**;
- ve své činnosti zohledňuje **lokální specifika a potřeby místních obyvatel**;
- aktivně **pracuje s veřejným prostorem**;
- **spolupracuje s lokálními organizacemi**, a tak podporuje vznik sítě lokálních aktérů;
- je **místem setkávání**, je otevřen celoročně s pravidelným programem, má charakter klubovny (ve smyslu otevřenosti a určité nízkoprahovosti) s příznivou otvírací dobou pro obyvatele různých věkových skupin (od dopoledních hodin pro rodiny s dětmi a seniory po odpolední a večerní hodiny pro děti školního věku a lidi v produktivním věku).

---

³⁴ European network of cultural centres. [online]. [cit. 2017-07-09]. Dostupné z: <https://encc.eu>

Výše uvedené charakteristické znaky vycházejí z definice evropské sítě kulturních center Trans Europe Halles³⁵ a dále z vymezení, které pro MKKZ užívá Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy.³⁶

Důležitým znakem v tematice MKKZ je také **právní forma subjektů**, od které se odvíjí další důležité aspekty činnosti zařízení, jako je financování a fungování organizace jako takové. V českém prostředí MKKZ obecně mohou být organizace zřízeny místními samosprávami (v Praze tradičně městskými částmi) či vznikají z občanské iniciativy. Místní samosprávy je nejčastěji zřizují jako příspěvkové organizace městských částí. Tradiční kulturní domy budované mezi lety 1948–1989 s cílem šířit kulturu a „osvětu“ byly ve své době zřizovány obvodními národními výbory a po revoluci ve většině případů přešly do správy příslušných městských částí jako příspěvkové organizace.

V praxi evropských kulturních center jsou, dle Trans Europe Halles³⁷, nejčastěji kulturní zařízení tohoto typu právně provozována jako spolky. Méně často pak jako nadace a výjimečně jako společnosti s ručením omezením, družstva nebo jsou zřízeny církevními organizacemi. Co se týče vlastnictví budov, ve kterých evropská centra fungují, zhruba polovina z nich svou činnost provozuje v budově ve veřejném majetku a druhá polovina je vlastněna soukromníky. Nepatrná část těchto zařízení v Evropě je přímo ve vlastnictví kulturního centra.³⁸

Zároveň nelze diskuzi o kulturně-komunitních zařízeních omezovat jen na instituce vymezené definičními znaky výše, na které se soustředí tento text. Je nutné zmínit, že funkci „kulturně–komunitní“ v různé míře plní i jiná další zařízení, jako jsou **kavárny s kulturním programem, sezónní ohniska kulturního dění, dětské, mateřské a rodinné kluby, kluby pro seniory apod. ...** Poskytují služby více zaměřené například na určitou věkovou skupinu populace (v případě rodinných, dětských a seniorských klubů), či v rámci vedlejší činnosti jako podporu prodeje (v případě kaváren s kulturním programem), či jsou omezené sezónou (letní kulturní centra ve veřejném prostoru).

---

³⁵ Trans Europe Halles. [online]. [cit. 2017-07-13]. Dostupné z: <http://teh.net/members/>

³⁶ IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015.

³⁷ **Trans Europe Halles** – evropská mezinárodní síť kulturních center iniciovaných občany a umělci, jejímž cílem je posilovat udržitelný rozvoj nestátních kulturních center a nových iniciativ prostřednictvím propojování, podporování a promování jejich aktivit; soustředí se na podporu mezinárodní spolupráce, poskytování příležitostí ke vzdělávání a sdílení zkušeností a promování dobré praxe, vlivů a hodnot umění a kultury

³⁸ Schiuma, Giovanni, Paul Bogen, Antonio Lerro. *Creative business models: Insights into the business models of cultural centers in Trans Europe Halles*. Lund: Trans Europe Halles.

Lokální kulturní a sociální iniciativy ve formě neziskových organizací, neformálních občanských skupin a jiných susedských iniciativ mají prokazatelně vliv na kvalitu života v lokalitě, posilují vazby obyvatel k místu, přispívají k tvorbě a posilování lokální identity a současně podporují lokální rozvoj v oblasti sociální, ekonomické i environmentální. K realizaci jejich kulturních aktivit je zapotřebí výše zmíněná lokální kulturní infrastruktura ve formě multifunkčních kulturně-komunitních zařízení jako jsou kulturní centra nebo výše uvedené alternativy. Hlavním z cílů této práce je najít odpovědi na otázky, jakým způsobem může multifunkční kulturně-komunitní zařízení jako je kulturní centrum přispívat k místnímu rozvoji jakožto kulturní infrastruktura dané lokality.

2.2 Role a význam multifunkčních kulturně-komunitních zařízení pro rozvoj

„Participace v umění a kultuře na individuální úrovni umožňuje osobní rozvoj stejně jako rozvoj společnosti.“ (European Network of Cultural Centres)

Úloha participace v rozvoji měst je klíčová a právě „kultura je nástroj, skrze který občané cítí příslušnost k jejich městu. Aktivní participace lidí v lokálním kulturních aktivitách zlepšuje kvalitu jejich života a celkovou pohodu, zvyšuje životní úroveň a možnosti.“³⁹ European Network of Cultural Centres společně s dánskou sítí kulturních center Aarhus European Capital of Culture upozorňují na **rozvojový potenciál participace v činnosti kulturních center**. Z jejich výzkumných projektů vyplývá, že existují různé stupně participace a kulturní centra realizují dobrou participaci pokud se jim podaří z ní vytvořit nástroj, který jeho uživatelé potřebují každý moment.⁴⁰

Multifunkční kulturně-komunitní zařízení, jak již bylo řečeno v úvodu, jsou důležitými aktéry na poli kulturního a komunitního života v lokalitách. Jejich význam a role v souvislosti s rozvojem dané lokality je bezpochybný. MKKZ jsou aktivními prostředníky na poli komunikaci společenských otázek na lokální úrovni.

---

³⁹ Duxbury, Nancy, Jyoti Hosagrahar, Jordi Pascual. *Culture 21, Agenda 21 for culture: Why must culture be at the heart of sustainable urban development?*. United Cities and Local Governments, 2016. s. 7

⁴⁰ Eriksson, Birgit. *Practicing, promoting and researching participation in the European cultural centres*. Aarhus: School of Communication and Culture, University, 2016. Dostupné z: <https://encc.eu/sites/default/files/2016-10/RECORD%20presentation%20ENCATC.pdf>

Funkční komunikace a angažovaná občanská společnost na lokální úrovni je základem pro naplňování cílů na úrovních vyšších. Globální rozvojové rámce udávají směry s jasnými cíly, jejichž naplňování začíná na místní úrovni, u konkrétních jedinců. **Aktivity na lokální úrovni jsou tak základem pro rozvoj větších územních celků a rozvoj obecný. „Kultura umožňuje udržitelný rozvoj“⁴¹ a proto je lokální úroveň zcela klíčová pro naplňování základních cílů rozvoje, kde jedním z hlavních průsečíků diskuze a následně aktivizace mezi aktéry jsou právě kulturní zařízení. Kultura představuje vhodného propojovatele aktérů z různých oborů lidské činnosti.** Funkční a organizovaná společnost na lokální úrovni je základem pro dosažení pozitivních dopadů do společnosti obecně. **„Kultura je motorem rozvoje a společenským lepidlem, které nás drží pohromadě, ale i tím, co nás jako společnost dokáže držet od sebe. Pokud je kultura to, co nás spojuje, pak je to pro komunitní kulturní rozvoj přirozený a funkční nástroj, který vyladuje a posiluje naše spojení“⁴²** Kultura aktivizuje a je zdrojem inspirace, vyvolává otázky a impulzy k řešení, z toho důvodu představuje základ rozvoje. Rozvoj vyplývá z akceschopnosti společnosti, z aktivit, které směřují kupředu. **Lokální MKKZ by mělo ideálně fungovat jako živý organismus fungující s ohledem na lokální charakter místa, jeho potřeby a potřeby a poptávku obyvatel, které v místě žijí.** Dalším důležitým faktorem v činnosti MKKZ pro lokální rozvoj je **aktivizace a spolupráce lokálních organizací napříč obory** ve veřejné správě i v neziskovém či podnikatelském sektoru v zájmu lokálních potřeb.⁴³

V diskuzi o roli a významu MKKZ je klíčovou otázkou **„za jakým účelem a s jakým cílem byly tyto organizace zřízeny či založeny?“** V minulosti byly kulturní domy místem prorežimní osvěty a vzdělávání ve jménu totalitního režimu s cílem občany aktivizovat nicméně zcela nesvobodně s jasným cílem bez prostoru pro svobodnou diskuzi a hledání řešení lokálních otázek. V současné demokratické společnosti je řada komunitních kulturních zařízení založena z iniciativy aktivních občanů či jimi provozována. Nicméně stále je závislost organizací na lokálních samosprávách klíčová, především v oblasti financování. V otázce rozvoje je

---

⁴¹ UNESCO. *UN system task team on the post 2015 un development agenda: Culture: a driver and enabler of sustainable development: thematic think piece.* UNESCO, 2012.

⁴² IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura.* Praha: IPR Praha, 2015.

⁴³ Future Arts Centres. *Annual Report 2015 – 2016.* Dostupné z: <https://www.google.com/url?hl=cs&q=http://futureartscentres.org.uk/wp-content/uploads/2012/07/Future-Arts-Centres-Annual-Report-2015-16.pdf&source=gmail&ust=1501888360468000&usg=AFQjCNFfu67UvTjtxyFJ8MuU0RFFZFEngA>

samozřejmě pozitivním faktem pokud činnost MKKZ je **v souladu s cíli konkrétních místních samospráv**, protože „**role městských částí je v podpoře a rozvoji kultury nezastupitelná.**“ Právě lokální samosprávy obsazují strategický prostor, komunikují jak směrem dolů k místním občanům, tak směrem nahoru, k vedení vyšších územních celků a disponují rozhodovací pravomocí.⁴⁴

Z povahy účelu provozování MKKZ, tedy zajištění kulturního a společenského života a zájmové činnosti obyvatelům daného územního celku, zpravidla **není cílem těchto organizací generování zisku**. Nicméně, jak již řada studií prokázala, kulturní aktivity generují významné přínosy také ekonomické povahy, vedle klíčových dopadů sociálního charakteru. Ekonomické přínosy jsou v činnosti MKKZ často sekundárními benefity vyplývajícími z funkční sociální kontroly, péče obyvatel o dané místo vlivem jejich zapojování do lokálního dění a dostatečného množství volnočasových aktivit. **MKKZ je vhodným prostředkem posilování sociální stability, integrace a sociální koheze obyvatel daného místa.**

Právě participace, tedy zapojování občanů do veřejného dění, je jedním z prostředků, který výrazně **přispívá k budování funkčních komunit**, a tak k rozvoji místa a společnosti obecně. Je nástrojem podporujícím **pocit sounáležitosti s místem**, kde žijí a **občanské angažovanosti**. V konečném důsledku přispívá i k pocitu **větší zodpovědnosti za další rozvoj dané lokality**. Vedlejším, ale významným efektem může být **úspora veřejných financí**, především v oblasti bezpečnosti a úklidu, kdy sami angažovaní občané o místo sami dbají tak že přirozeně vzkvétá. Aktivní místní komunita a dostatek volnočasových aktivit mohou být také **prevencí sociálně patologických jevů**. Obecně aktivizace místní komunity vede k oživení komunitního života, který přispívá ke **zkvalitnění života v místě**. „Participace dále přispívá ke vzniku samostatně působících iniciativ, které se mohou stát **partnery samosprávy v řešení některých místních problémů a zapojit se do správy a rozvoje místních zařízení** jako jsou sociální služby, veřejný prostor, sportoviště a v neposlední řadě také kulturní centra.“⁴⁵ Řada studií také dokazuje, že **„zapojování veřejnosti do plánování a realizování projektů zvyšuje jejich**

---

⁴⁴ Mokrý, Jolana. *Podpora kultury v městských částech v Praze*. Diplomová práce. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2016.

⁴⁵ IPR Praha, Sekce komunikace a participace. *Manuál participace*. Praha: 2015. s. 20

budoucí úspěch.⁴⁶ Spokojenost každodenních uživatelů místa také prokazatelně přispívá k **dlouhodobé ekonomické i sociální udržitelnosti**. „Participace veřejnosti na přípravě programu rozvoje umožňuje:

- **aktivizovat** místní **komunitu a klíčové aktéry** z podnikatelského sektoru, vzdělávacích institucí, subjektů občanského sektoru a další aktivní jednotlivce,
- **navazovat nové vztahy** důležité pro realizaci **programu rozvoje,**
- **získat zpětnou vazbu o potřebách obyvatel v lokalitě a definici klíčových otázek pro daný územní celek a jeho další rozvoj,**
- dosažení širšího konsenzu o hlavních prioritách rozvoje MČ a dát tak **rozvojovým aktivitám větší legitimitu,**
- komunikaci hlavních principů strategie MČ veřejnosti a klíčovým aktérům, kteří jim mohou přizpůsobit svoje individuální aktivity – jako je např. **dodržování principů udržitelného rozvoje.**⁴⁷

Participace občanů na **komunitních aktivitách** je také důležitá ve smyslu jejich **vytváření a následného užívání**. Podle tohoto výzkumu participace na těchto aktivitách zvyšuje pocit kontroly občanů nad děním v dané lokalitě a nad prostředím, ve kterém žijí a pomáhá tak jedincům vytvářet plány a programy, které lépe odpovídají jejich potřebám a potřebám komunity. Dále pak participace přispívá k pocitu užitečnosti a zodpovědnosti a eliminuje pocity odcizení a anonymity.⁴⁸

Při snaze o sociální stabilitu a harmonii je proto stěžejní udržovat prostředí v dané lokalitě a zapojovat odcizené obyvatele do komunitních aktivit. Malcom Gladwell ve své knize Bod zlomu upozorňuje na **důležitost zapojení se do společenských aktivit v dané komunitě**. Hirshiho **teorie sociálních vazeb** (1969) zdůrazňuje, že mimo prostředí je důležitý také **závazek jedince vůči komunitě a zapojení se do komunitních volnočasových aktivit**. Tyto faktory podle něho výrazně přispívají k potírání negativních sociálních jevů. V dnešním globalizovaném světě je pro jedince náročnější participovat na místních aktivitách, neboť sociální interakce již nejsou lokálně zakotvené. Proto je v dnešní době složitější vytvářet si vazby na lokální úrovni. Jak však výše zmínění autoři

---

⁴⁶ Next City. *Best of 2011 – October - the benefits of public participation*. [online]. [cit. 2017-07-14]. Dostupné z: <https://nextcity.org/daily/entry/best-of-2011-october-the-benefits-of-public-participation>

⁴⁷ IPR Praha, Sekce komunikace a participace. *Manuál participace*. Praha: 2015. s. 39

⁴⁸ Wandersman, Abraham, Paul Florin. *Citizen participation and community organizations: Handbook of community psychology*. Spojené státy americké: Springer, 2000. s. 247 - 272

naznačují, bez těchto vazeb je komunita více náchylná k zániku a stává se podhoubím pro kriminalitu a další antisociální jednání, což často vede k zániku komunity jako takové.

Důležitost participace v činnosti MKKZ zdůrazňuje Nancy Duxbury v řadě svých odborných textů na téma kulturní udržitelnosti a dále výše uvedené organizace ENCC s dánskou sítí kulturních center Aarhus European Capital of Culture. Na významnou úlohu participace v souvislosti vztahu kultury a rozvoje v rámci kulturních aktivit upozorňuje také Institute for Advanced Study v nejnovější studii *Culture and Development: Beyond Neoliberal Reason*.⁴⁹

---

⁴⁹ Igor Stokfiszewski. *Culture and Development: Beyond Neoliberal Reason*. Varšava: Institute for Advanced Study in Warsaw, 2017. ISBN 978-83-65369-89-5. s. 5

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Lokální kultura v hlavním městě Praha

Podpora lokální kultury, místních komunit a aktivit občanské společnosti ve městech je významná pro posilování identity místa a identifikace místních obyvatel, kteří tak budují jedinečný charakter daného místa. Při dlouhodobé nepodpoře témat lokální kultury hrozí městu čtvrti obydlené lidmi bez vztahu k místu, bez místních vazeb a hlubšího zájmu o lokální dění. To může vést k náchylnosti k vyšší sociální nestabilitě a k výskytu sociálněpatologických jevů kromě toho, že obecně tento stav má vliv na kvalitu života a obytného prostředí.⁵⁰

Teoretické koncepty a výstupy odborných analýz o významu multifunkčních kulturně-komunitních zařízení pro lokální rozvoj, které jsou obsahem teoretické části této práce, jsou analyzovány v rámci kvalitativního šetření v pražském prostředí, konkrétně na příkladu dobré praxe v činnosti multifunkčních kulturně-komunitních zařízení v městské části Praha 14. Jak již bylo řečeno v předchozí části, kultura je optikou současných přístupů k teorii udržitelného rozvoje hodnocena jako významná hybná síla v rozvoji, je schopna dávat impulsy k progresu také v jiných oblastech lidské činnosti. **Lokální kulturně-komunitní zařízení v tématu místního rozvoje mají pak potenciál být moderátorem diskuze a zázemím pro kulturní aktivity na poli živé sociální kultury místní komunity, tedy být zázemím aktivní lokální občanské společnosti.** Pokud uvažujeme závěry představitelů teorie sociálního kapitálu, že „rozvoje lze dosáhnout pouze z místní i regionální úrovně, protože pouze přímí aktéři žijící a působící na daném místě mají dostatečné znalosti místního prostředí a jsou schopni identifikovat hlavní problematické oblasti“⁵¹, je práce se specifiky konkrétní lokality, sociální strukturou jejích obyvatel a jejich potřebami zcela klíčová. **V pražském prostředí je přístup v práci s kulturou Městské části Prahy 14 na lokální městské úrovni výjimečný jak po stránce koncepční, tak praktické.** Z toho důvodu může sloužit jako příklad dobré praxe pro hlubší rozpracování v rámci případové studie, která je součástí praktické části této práce.

---

⁵⁰ IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015.

⁵¹ Mendelova Univerzita v Brně. [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=53924

Hlavní **výzkumné otázky**, na které je hledána odpověď, byly definovány následovně:

- **Jakou roli hraje kultura v lokálním rozvoji MČ Prahy 14?**
- **Jakým způsobem přispívá multifunkční kulturně-komunitní zařízení k rozvoji lokality MČ Prahy 14?**

Vzhledem k tomu, že MČ Praha 14 je součástí většího územního celku, kterým je kraj Hlavní město Praha, je úvod následující části věnován současné situaci v hlavním městě v oblasti demografické a sociální a krátce také základnímu vymezení ukotvení témat lokální kultury v dokumentech Magistrátu hlavního města Prahy.

Praha byla po dlouhá staletí kulturním, politickým a ekonomickým centrem České republiky (ČR). V roce 1992 bylo historické centrum Prahy zapsáno na seznam světového dědictví UNESCO. Celkový urbánní rozvoj města a jeho plánování byl výrazně ovlivněn politickými, sociálními a ekonomickými změnami v průběhu minulého století. Především nevyrovnané investice v rámci města, kdy byla převážná pozornost soustředěna do historického centra, způsobily že Praha je v současnosti městem monocentrickým. Centrum města je přehlčeno dopravou, trpí nedostatkem dostupného bydlení a často nemoderní infrastrukturou, která nevyhovuje potřebám současné společnosti. V Praze tak lze pozorovat rozpor mezi potřebami současného moderního života a hmotného dědictví minulosti. „To často vede k interpretaci kulturního dědictví jako překážky spíše než příležitosti pro regeneraci města.“ Jednou z klíčových priorit Strategického plánu hl. m. Prahy⁵² je právě **směrování z monocentrické k polycentrické struktury města**, tedy věnování **větší pozornosti rozvoji periferních částí města a jejich infrastruktury**.⁵³ Jedním z nástrojů, jak reagovat na přetíženost historického centra Prahy turisty je posílit **kvalitní kulturní nabídku v lokalitách mimo centrum města** a soustředit se tak na větší **podporu komunitního života v okrajových lokalitách Prahy**. Aktuálně schválený Strategický plán HMP poprvé integruje kulturní cíle v rámci směrování HMP ke strategicky řízenému městu. Cíl

---

⁵³ UNESCO. *Culture: Urban Future: Global report on Culture for Sustainable Urban Development*. Paříž: 2016, s. 170. ISBN 978-92-3-100170-3. s. 170

1. 2. Komunitní život se specifiky zaměřuje na **rozvoj pražských lokalit směrem k bohatému komunitnímu životu občanské společnosti.**⁵⁴

Analýza ke Strategickému plánu identifikovala jako potenciální oblasti rozvoje v tématu „komunitního života“ potenciál angažovaného obyvatelstva města a existenci sítě dalších zařízení, které by mohly poskytovat zázemí pro kulturně-komunitní a volnočasové aktivity. „Z celorepublikového pohledu má Praha významný **potenciál vysoce angažovaného občanského a kulturního sektoru**, zejména v některých částech města s pozitivním dopadem na rozvoj města a lokalit. Dále existuje **hustá síť základních škol** v určitých lokalitách, dále základních uměleckých škol a domů dětí a mládeže a poboček Městské knihovny v Praze i dalších **místních knihoven s potenciálem poskytnout zázemí pro kulturně-komunitní funkce**, rekreační sportování a volný čas.“⁵⁵ Tyto vytipované oblasti možného rozvoje reagují na identifikované problémy pražského komunitního života. Za problematické oblasti komunitního života v pražských lokalitách byla označena **nedostatečná vybavenost lokálních center kulturně-komunitním zázemím a službami, nedostatek kvalitních veřejných prostranství** pro realizaci volnočasových aktivit a **nedostatečná interakce mezi obyvateli a správou města**, která není systémová a transparentní.⁵⁶

Verejná vybavenost lokality obecně **významně ovlivňuje kvalitu života** a tak i **spokojenost obyvatel** ve městě. *Vedení měst disponuje nástroji, jimiž může úroveň veřejné vybavenosti buď přímo řešit, nebo alespoň nepřímo ovlivňovat.*⁵⁷ **Kulturní nabídka v dané lokalitě** je také obecně důležitá i **v rámci rozhodování lidí, jaké město, čtvrť nebo oblast navštíví či kde budou žít.**⁵⁸

V hlavním městě Praze je ve srovnání se zbytkem republiky soustředěno velké množství kulturní nabídky. „Síť pražských kulturních zařízení v roce 2014 tvořilo 106 divadel a divadelních studií, 22 stálých kin a 15 multikin, 5 přírodních amfiteátrů, 117 muzeí, 226 galerií vč. výstavních síní a 102 veřejných knihoven. Dále 12 zahraničních kulturních center, 1 planetárium a 136 hudebních klubů. Příznivým jevem je, že počet těchto zařízení každoročně narůstá.“⁵⁹ Nicméně jak

---

⁵⁴ IPR Praha. *Strategický plán hl. m. Prahy: Soudržná a zdravá metropole*. Praha: IPR Praha, 2016. s. 137-149

⁵⁵ tamtéž

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ IPR Praha. *Demografie, bydlení, veřejná vybavenost: Shrnutí*. Praha: IPR Praha, 2015.

⁵⁸ Culture matters, Olga Škochová. *Jak na kulturní plánování?* [online]. [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=j6laFMRSaPU>

⁵⁹ IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015. s. 9

již bylo řečeno, v úvodu této kapitoly, pro Prahu je typický monocentrismus, a to i v otázce rozmístění kulturních zařízení ve městě. V centru města, tedy na území městské části Prahy 1, je nejvyšší koncentrace kulturních zařízení ve srovnání s jinými pražskými lokalitami zároveň s relativně nízkou obydleností stálými rezidenty. Podprůměrnou vybaveností kulturními zařízení nejvíce trpí velká územní, často sídlištní celky ve vnějším prstenci města, jako je Praha 4, Praha 11, Praha 8 a 18, kde je zároveň soustředěn vlivem suburbanizace velký počet obyvatel hlavního města, kterým se tak nedostává dostatečného zázemí s nabídkou kulturně-komunitních a volnočasových aktivit.⁶⁰ Jako jedno z řešení nedostatečné vybavenosti pražských lokalit kulturně-komunitní infrastrukturou navrhuje Strategický plán využívat v lokalitách stávající budovy, které jsou využívané především v dopoledních hodinách, jako jsou základní a střední školy, jejichž budovy v odpoledních hodinách mohou sloužit jako lokální komunitně-kulturní centra.⁶¹ Další možnou infrastrukturou k využití kulturně-komunitnímu je síť knihoven, kterým se vlivem digitalizace mění okruh návštěvníků a které vhodným využitím jejich prostor mají potenciál skloubit funkci edukační a kulturní.

Živému komunitnímu životu v pražských lokalitách dále může pozitivně přispívat fakt, že v poslední době **počet občansky a kulturně angažovaných obyvatel hlavního města Prahy výrazně narostl** (mezi lety 2006 a 2012 o téměř 10%) ve srovnání s ostatními částmi České republiky, kde je situace beze změny.⁶² Právě zvýšení počtu občanů angažovaných v lokálních kulturních a volnočasových sdruženích identifikoval Strategický plán jako hlavní indikátor ilustrující směřování Prahy k bohatšímu a živějšímu lokálnímu komunitnímu životu. Jako příklady dalších indikátorů značí posun hlavního města k živému a rozvinutému komunitnímu životu v pražských lokalitách Strategický plán hl. m. Prahy uvádí: „snížení deficitu vybavenosti kulturními zařízeními v lokalitách; snížení počtu trestných činů v lokalitách; zvýšení volební účasti při komunálních volbách; zvýšení počtu městských částí, které systémově a dlouhodobě vytvářejí institucionální kapacity pro participaci veřejnosti v rozhodovacích procesech, pro zvýšení počtu rozhodovacích procesů, do kterých jsou zapojováni cizinci nebo

---

⁶⁰ IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015. s. 10

⁶¹ IPR Praha, Sekce strategií a politik. *Ekonomická udržitelnost města: analýza ekonomických dopadů Strategického plánu*. Praha: 2016. s. 52

⁶² MEDIAN. *Životní styl a rodinné hodnoty v Praze*. Praha: 2014. in *Demografie, bydlení, veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015.

zvýšení objemu grantových prostředků poskytovaný městskými částmi a HMP pro kulturně-komunitní rozvoj v lokalitách.“⁶³

Pro Prahu je typické, že v porovnání s ostatními evropskými metropolemi je relativně **homogenním městem po stránce sociální struktury bez sociálně vyloučených lokalit**. Významné demografické změny ale lze pozorovat právě v rámci **velkých pražských sídlištních celků**, kde probíhá **sociální výměna** a mohou tak být **náchylnější k sociální nestabilitě**. Sociální výměna obyvatel v rámci pražských sídlišť v posledních letech vede k větší anonymitě obyvatel, kde **bez dostatečné kulturně-komunitní a volnočasové zázemí a nabídky programu dochází k narušení sousedských vazeb a živého komunitně-kulturního života**. Právě anonymita obyvatel a nedostatek volnočasových aktivit jsou nejčastějšími neduhy současných pražských sídlišť.⁶⁴ „Výsledkem jsou území obydlená lidmi bez vztahu k místu a bez sociálního ukotvení, což se negativně projevuje na jejich rezidenční spokojenosti.“⁶⁵ „V kontextu hlavního města Prahy je význam a aktuálnost tématu panelových sídlišť značná.“⁶⁶ Vedle častého negativního vnímání sídlištních zástaveb z hlediska fyzické infrastruktury, jsou sídlištní celky zásadním tématem i v oblasti kulturně-komunitní, tedy její živé kultury.

„Pokud nedojde ke změně současných trendů, reálně hrozí, že velká panelová sídliště se v relativně blízké budoucnosti stanou v rámci Prahy enklávami s nepříznivou skladbou obyvatelstva, pro kterou bude příznačný nadprůměrný věk a podprůměrná úroveň dosaženého vzdělání.“⁶⁷ Pražská panelová sídliště jsou bydlištěm, tedy místem každodenního trávení času, téměř více než jedné třetiny obyvatel města. Právě z důvodu vysoké koncentrace obyvatel Prahy a často negativními konotacemi spojenými s otázkou kvality bydlení a dalšími sociálními problémy, je pro Prahu otázka volnočasové kulturně-komunitní nabídky v jednotlivých lokalitách tématem strategického významu.

V roce 2014 v rámci analýzy pro připravovaný Strategický plán hl. m. Prahy byly jako silné stránky v demografickém vývoji identifikovány: „nízká míra sociálních nerovností a chudoby, sociální prostupnost a bezbariérovost města,

---

⁶³ IPR Praha. *Strategický plán hl. m. Prahy: Soudržná a zdravá metropole*. Praha: IPR Praha, 2016. s. 137-149

⁶⁴ IPR Praha. *Analýza vývoje sociální struktury velkých pražských sídlišť mezi lety 2001 a 2011*. Praha: 2015, IPR Praha.

⁶⁵ IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015. s. 9

⁶⁶ IPR Praha. *Analýza vývoje sociální struktury velkých pražských sídlišť mezi lety 2001 a 2011*. Praha: 2015, IPR Praha.

⁶⁷ tamtéž

potenciál HMP v integraci a kulturní různorodosti a potenciál posílení vztahu obyvatel k městu a jejich participace na dění.⁶⁸ Tyto silné stránky jsou tak potenciálně vhodné využití pro rozvoji a posílení komunitního života v pražských lokalitách a tak lokální kultury.

Právě MKKZ jako kulturní infrastruktura v okrajových lokalitách města mohou vhodným řízením reagovat na demografické změny a aktuální sociální problémy v místě jejich fungování a přispívat tak ke zvyšování kvality života v lokalitách a rozvoji jako takovému.

Následující případová studie je předkládána jako příklad dobré praxe v práci s rozvojovým potenciálem kulturních aktivit v činnosti multifunkčního kulturně-komunitního zařízení ve vztahu k rozvoji lokality.

---

⁶⁸ IPR Praha. Aktualizace *Strategického plánu hl. m. Prahy: Analytická část*. Praha: IPR Praha, 2015.

4. Případová studie: Význam multifunkčního kulturně-komunitního zařízení pro rozvoj lokality MČ Prahy 14

4.1 Městská část Praha 14 – charakteristika, demografické výzvy, kulturní vybavenost

Městská část Praha 14 je jednou z 57 městských částí, která se nachází na severovýchodě hlavního města Praha v jeho vnějším prstenci. Její území je složeno ze sídlištních celků Černý Most I. a II. a z několika původních historických obcí, kterými jsou Kyje, Hloubětín a Hostavice. Do správního obvodu Prahy 14 spadá i městská část Dolní Počernice. Právě sídliště Černý Most a kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna se staly předmětem zkoumání v rámci níže předkládané případové studie.

Černý Most je charakteristický svou hustou sídlištní zástavbou a sociální skladbou obyvatelstva. Konkrétně sídliště Černý Most, které je předmětem zkoumání, bylo shledáno jako oblast s nejvíce nepříznivou sociální strukturou v porovnání s celopražským průměrem (stav k r. 2011) v rámci ostatních pražských sídlištních celků. Závěry Analýzy explicitně uvádějí, že „ze sociálního hlediska je nejproblematictější velkým sídlištním celkem Černý Most.“ Skladba jeho obyvatel je v kontextu HMP atypická a některá jeho specifika (např. výrazně podprůměrné vzdělanostní charakteristiky) lze vnímat v kombinaci s dalšími faktory (jako vyšší intenzita stárnutí, vyšší zastoupení cizinců, aj.) jako potenciál sociální nestability v dalších letech.⁶⁹

Vzhledem k tomu, že funkční MKKZ by ideálně, na základě jeho primárního účelu zřízení, mělo kulturně obsluhovat danou lokalitu, je práce s charakterem obytného prostřední a potřebami místních obyvatel zásadní. Právě sociální struktura obyvatelstva dané lokality je pro práci lokálních MKKZ klíčová. Jednak z výše uvedené logiky poslání MKKZ jako organizace sloužící potřebám lokálního významu, tak i v konkrétní dramaturgii nabídky kulturních aktivit konkrétním cílovým skupinám.

V otázce kulturní vybavenosti MČ Praha 14 nedisponuje rozsáhlou kulturní infrastrukturou. Nicméně vedení MČ s tímto faktem pracuje jako se strategickou výhodou – je tak minimalizována zátěž související s údržbou prostor a naopak energii a finanční zdroje MČ investuje do koncepčního a efektivního

---

⁶⁹ IPR Praha. *Analýza vývoje sociální struktury velkých pražských sídlišť mezi lety 2001 a 2011*. Praha: 2015, IPR Praha. s. 7

přístupu ke kultuře. „MČ má kvalitní vlastní systémové nástroje i lidské zdroje, mezi něž patří především příspěvková organizace Praha 14 kulturní“⁷⁰. Ta je společně s činností MKKZ Plechárna předkládána jako případová studie v následující kapitole.

4.2 Kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna a jeho význam pro rozvoj lokality Černý Most

Předmět případové studie, tedy kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna na Černém Mostě, byl pro analýzu zvolen ze dvou důvodů. Tím prvním je fakt, že MČ Praha 14 je v pražském prostředí výjimečně progresivní městskou částí v jejím strategickém a koncepčním přístupu ke kultuře.⁷¹ Za druhé, kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna bylo srdcem plánovacích setkání k oživení vnitrobloku ulice Vybíralova na sídlišti Černý Most, jehož je součástí.

Kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna

Co se týče právní formy, kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna je provozováno společně s Kulturním domem Kyje pod příspěvkovou organizací Praha 14 kulturní. Centrum Plechárna se po rekonstrukci otevřelo veřejnosti v roce 2015 a od té doby poskytuje zázemí pro aktivity v dané lokalitě a nabízí rozmanité kulturní služby. Budova centra Plechárna bývala původně kotelnou, později autoservisem a v roce 2013 se proměnila v kulturně – komunitní centrum, které vznikalo s lidmi, kteří do něj začali přicházet. V současnosti disponuje kavárnou, dvěma volnočasovými halami, komunitní zahradou, terasou a venkovním skateparkem. Současně je velmi živým subjektem aktivně komunikujícím a spolupracujícím s místními občany, komunitami, neziskovými i ziskovými organizacemi napříč městskou částí a je tak jakýmsi průsečíkem lokálního dění.

Příspěvková organizace Praha 14 kulturní

„Praha 14 kulturní (dále P14K) je příspěvkovou organizací MČ Prahy 14. Její hlavní náplní je podpora kultury jako nástroje pro zvýšení kvality života obyvatel městské části – tedy zlepšení prostředí domova. Věnuje se mapování kulturně-společenského prostředí Prahy 14, rozvoji odpovídající kulturní infrastruktury a

---

⁷⁰ Kvas, Olga Škochová, Jakub Deml. *Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas na Praze 14 pro léta 2014 – 2024: Praha 14 je kulturní*. Praha: 2014. s. 12

⁷¹ Mokrá, Jolana. *Podpora kultury v městských částech v Praze*. Diplomová práce. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2016.

realizaci uměleckých, volnočasových, společenských, sportovních a komunitních aktivit. Soustředí se na aktivní zapojování obyvatel, místních neziskových organizací či komunit do zmíněných činností. Společně s nimi se snaží utvářet z Prahy 14 místo, kde se dobře žije.⁷² Její proaktivní a komplexní přístup ke kultuře lze ilustrovat heslem P14K „Držíme prst na tepu lokální kultury.“⁷³

Analýza

Kvalitativní analýza činnosti multifunkčního kulturně-komunitního centra Plechárna byla provedena na základě studia dokumentů s cílem zodpovězení níže uvedených výzkumných otázek:

- ***Jakou roli hraje kultura v lokálním rozvoji MČ Prahy 14?***
- ***Jakým způsobem přispívá multifunkční kulturně-komunitní zařízení k rozvoji lokality MČ Prahy 14?***

Zdrojem dat pro kvalitativní analýzu byly osobní rozhovory s vedením příspěvkové organizace Praha 14 kulturní, která má ve správě dvě kulturní zařízení – kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna a Kulturní dům Kyje. Kvalitativní analýza byla dále prováděna na základě studia dostupných dokumentů – především výročních zpráv příspěvkové organizace Praha 14 kulturní a koncepčního dokumentu Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas pro léta 2014 – 2024 a dalších dostupných online zdrojů.

Základem pro hodnocení dostupných dat se stala teorie z roku 2017 vypracovaná varšavským Institute for Advanced Study, která jako **základní znaky pro studium vztahu kultury a rozvoje v rámci kulturních aktivit uvádí: podporu rozvojové činnosti, práci se specifickými sociálními potřebami, orientaci na spolupráci a aktivní zapojování účastníků.**⁷⁴ Na základě těchto hlavních znaků byly pro hodnocení rozvojového potenciálu činnosti volnočasového kulturně komunitního centra Plechárna určeny následující kódy:

- podpora rozvojové činnosti → „rozvoj“
- práce se specifickými sociálními potřebami → „sociální potřeba“
- orientace na spolupráci → „spolupráce“

---

⁷² Praha 14 je kulturní. *Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014*

⁷³ Praha 14 kulturní [online]. [cit. 2017-07-21]. Dostupné z: <http://praha14kulturni.cz>

⁷⁴ Igor Stokfiszewski. *Culture and Development: Beyond Neoliberal Reason*. Varšava: Institute for Advanced Study in Warsaw, 2017. ISBN 978-83-65369-89-5. s. 5

- aktivní zapojování účastníků → „participace“.

S nimi je pracováno v rámci analýzy dokumentů, které jsou součástí Přílohy č. 1. Vzhledem k častému výskytu znaků, které přesahovaly výše uvedené „kódy“, byla sada kódů rozšířena o hesla „kultura“, „samospráva“, „místní obyvatelé“ a „fyzický prostor“. Finálně se v kvalitativní analýze textů pracovalo s následující sadou kódů: „rozvoj“, „sociální potřeba“, „spolupráce“, „participace“, „kultura“, „samospráva“, „místní obyvatelé“ a „fyzický prostor“. Výstupy z analýzy jsou formou závěrů případové studie předloženy níže.

Závěry případové studie

Ač městská část Praha 14 nedisponuje rozsáhlou kulturní infrastrukturou, kultura zde hraje, po stránce koncepční i praktické, klíčovou úlohu. Jedním z hlavních nástrojů místní samosprávy v oblasti kultury je provoz kulturního zařízení Plechárna a Kulturního domu Kyje. Městská část Praha 14 pro koncepční správu kultury zřídila příspěvkovou organizaci Praha 14 kulturní, jejíž hlavní náplní je podpora kultury jako nástroje pro zvýšení kvality života obyvatel městské části. Vedle realizace uměleckých, volnočasových, společenských a sportovních aktivit, věnuje důležitou pozornost budování lokální sítě partnerů z řad místních obyvatelů a místních organizací. „Společně s nimi se snaží utvářet z Prahy 14 místo, kde se dobře žije.“⁷⁵

Proaktivní přístup ke kultuře v činnosti městské části ilustruje i fakt, že celková vize městské části byla formována na základě tvorby Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas. „Kulturní strategie“ pro léta 2014 – 2024 definovala jako základní strategické cíle: **atraktivní a kvalitní nabídku, rozvinutý komunitní život, aktivní veřejný prostor, partnerství a spolupráci pro udržitelnost a kulturu a sport jako součást identity a image MČ.**⁷⁶

Na základě analýzy dostupných dat lze zodpovědět výzkumné otázky definované na začátku diplomové práce takto:

1/ Jakou roli hraje kultura v lokálním rozvoji MČ Prahy 14?

Role kultury v rozvoji MČ Prahy 14 je klíčová z několika důvodů. Prvním je fakt, že Kulturní strategie je významnou součástí vznikajícího Strategického plánu

⁷⁵ Praha 14 kulturní. *Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014*. Praha: 2015. Dostupné také z: <https://issuu.com/cartonclan/docs/p14-vyrocka-webis>

⁷⁶ tamtéž

rozvoje MČ do roku 2025. Kulturní plánování je pražském prostředí na samém začátku. Kulturní témata se nově stala obsahem Strategického plánu hlavního města Prahy až v r. 2016.⁷⁷ To svědčí o výjimečném a progresivním přístupu MČ Prahy 14 v práci s oblastí kultury v rámci úvah o směřování lokálního rozvoje. Provedená analýza ke Kulturní strategii dále identifikovala jako silnou stránku potenciál využití veřejného prostoru, který se společně s kulturou a sportem mají šanci stát oživujícím médiem a hybatelem MČ. Zde se lze odkázat na Desseina⁷⁸ a jeho tři přístupy ke kultuře v rámci udržitelného rozvoje. MČ Praha 14 v Desseinově optice uvažuje o kultuře v roli „kultura pro udržitelný rozvoj“, kde je kultura oblastí, která udává směr a impulsy v rozvoji v dalších oblastech udržitelného rozvoje (složce sociální, ekonomické a environmentální). Tento přístup lze dokladovat také instrumentálním uvažováním o oblasti kultury v rámci městské části. Kultura zde není vnímána pouze ve formě uměleckého díla, ale naopak pod pojem kultura zde spadá široká škála aktivit - komunitní a společenské aktivity, volnočasové akce vč. akcí vzdělávacích, apod. (kompletní výčet je součástí Přílohy č. 1). Tento přístup pomáhá přispívat k řešení lokálních problémů a otázek, které běžné vnímání oblasti kultury přesahují.

2/ Jakým způsobem přispívá multifunkční kulturně-komunitní zařízení k rozvoji lokality MČ Prahy 14?

Pro potřeby zodpovězení této výzkumné otázky bylo uvažováno konkrétně o kulturně komunitním a volnočasovém centru Plechárna ve vztahu k menšímu územnímu celku Prahy 14, a sice Černému Mostu, na jehož území se Plechárna nachází. Kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna představuje důležitou kulturní infrastrukturu pro lokalitu Černý Most. MČ Praha 14 prostřednictvím své příspěvkové organizace P14K zde realizuje rozmanitý program ve spolupráci s místními obyvateli, organizacemi a v úzkém propojení s okolím. Od samého začátku centrum vznikalo ve spolupráci s místními. Budování dlouhodobých vztahů v lokalitě je pro vedení Plechárny, potažmo příspěvkovou organizaci P14K, zásadní součástí a předpokladem jejich činnosti. Plechárna tak představuje živý organismus, který vznikl na míru místním potřebám, kterým i nadále přizpůsobuje nabídku kulturně-komunitních aktivit.

---

⁷⁷ IPR Praha. *Strategický plán hl. m. Prahy*. Praha: IPR Praha, 2016.

⁷⁸ Dessein, Joost, Katriina Soini, Graham Fairclough, Lummina Horlings, *Culture in, for and as Sustainable Development*. University of Jyväskylä, 2015. s. 28 – 33. ISBN: 978-951-39-6177-0.

Lze konstatovat, že činnost multifunkčního kulturně-komunitního zařízení Plechárna je pro rozvoj lokality Černý Most klíčová ve třech hlavních oblastech. Těmi jsou naplnění specifických potřeb místních obyvatel, kultivace veřejného prostoru a spolupráce s organizacemi v lokalitě.

naplnění specifických potřeb místních obyvatel

Posláním lokálních kulturních center je primárně poskytnutí zázemí pro kulturní a společenský život obyvatelům příslušné lokality. Kvalitní kulturní nabídku nelze vytvářet bez znalosti jací lidé v lokalitě žijí a jaký program a aktivity potřebují. Základní myšlenkou kulturně komunitního centra Plechárna „bylo vytvořit místo pro setkávání a volný čas.“⁷⁹ A od samého prvopočátku jeho vzniku bylo úzce vytvářeno v symbióze s místními obyvateli, tedy budoucími uživateli. Jedině na základě dostatečné znalosti konkrétních potřeb a zohlednění specifik jednotlivých míst v rámci dané lokality, lze pojmenovat to, co lidé chtějí, tedy to, co budou následně užívat. Participace občanů na komunitních aktivitách je klíčovou součástí pro funkční kulturně-komunitní život. Kromě poskytování kvalitní umělecké, volnočasové a sportovní nabídky Plechárna společně s P14K podporuje občany v realizaci jejich vlastních aktivit formou řady podpůrných nástrojů. MČ např. zřídila půjčovnu technického vybavení a venkovního mobiliáře, tak aby se pořadatelem kulturní akce mohl stát opravdu každý.

Kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna tak prostřednictvím komunikace a participace občanů na lokálním dění přispívá k jejich spokojenosti a kvalitě jejich života. Kultura se tak stává lokálně sdílenou a přístupnou a je tak překonávána hranice mezi umělcem a divákem.

kultivace veřejného prostoru

Pro fungující činnost lokálního kulturního zařízení je zároveň zásadní i jeho fungování mimo prostor jeho čtyř stěn. Jen tak je podpořen princip otevřenosti a nízkoprahovosti, který je důležitým znakem MKKZ.

Pro kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna je charakteristické, že svou činnost zasazuje do kontextu lokálních podmínek a specifik, ať už ve smyslu komunikace s místními občany, tak ve smyslu práce s okolním fyzickým prostorem. Od začátku svoje aktivity na Černém mostě kontextualizuje, tedy zasazuje do reálného prostoru městské části. Do prostoru,

---

⁷⁹ Plechárna [online]. [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: <http://www.plecharnacernymost.cz>

v němž žijí ti, kteří kulturní akce a projekty Prahy 14 skutečně užívají.⁸⁰ Práce s prostorem v rámci plánování kulturních aktivit na Praze 14 je ilustrována Přílohou č. 2 a obrazovou dokumentací v Příloze č. 3.

Kulturně komunitní a volnočasové centrum Plechárna, bylo v samém středu pilotního projektu revitalizace přilehlého vnitrobloku ulice Vybíralova. Projekt byl iniciován Magistrátem hlavního města Prahy a realizován v úzké spolupráci s místními aktéry. Centrem plánovacích setkání, diskuzí a doprovodného programu k projektu byla právě Plechárna, která je s ulicí Vybíralova v těsném propojení. Od začátku své činnosti Plechárna také aktivně pečuje o své okolí a hledá pro něj smysluplné využití na míru místním potřebám. V okolí Plechárny tak vznikl venkovní skatepark, komunitní zahrada, grilovací zóna či dětské hřiště. V současnosti vedení P14K usiluje o revitalizaci zanedbaného prostoru přezdívaného „Divočina“, sousedící s budovou centra Plechárna.

Práce s veřejným prostorem je v činnosti MKKZ klíčová. Smysluplné využití fyzického prostoru v lokalitě posiluje sociální kontrolu⁸¹ a tím přispívá k bezpečnosti místa, prevenci sociálně-patologických jevů a sdílené zodpovědnosti za podobu a využití veřejných prostranství. Sekundárně má také potenciál generovat benefity ekonomického charakteru ve formě úspory výdajů městské části například za úklid či řešení kriminality.⁸²

spolupráce s organizacemi v lokalitě

Využití místních kapacit je základem současných rozvojových teorií. Představitelé teorie sociálního kapitálu tvrdí, že „rozvoje lze dosáhnout pouze z místní či regionální úrovně, protože pouze přímí aktéři žijící na daném místě mají dostatečné znalosti místního prostředí a jsou schopni identifikovat hlavní problematické oblasti.“⁸³ Proto je komunikace a spolupráce mezi subjekty, které působí v dané lokalitě, zcela zásadní.

Základním principem fungování kulturně komunitního a volnočasového centra Plechárna a příspěvkové organizace P14K je „maximální zapojení všech

---

⁸⁰ Praha 14 kulturní. *Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014*. Praha: 2015. Dostupné také z: <https://issuu.com/cartonclan/docs/p14-vyrocka-webis>

⁸¹ **sociální kontrola** – jeden z mechanismů procesu socializace, který určuje, co je v jednání mezi lidmi správné a žádoucí a naopak, které jednání je deviantní a je třeba jej postihovat sankcemi; tím směřuje k odstranění nežádoucích jevů ve společnosti; je regulativním mechanismem společnosti, který slouží k udržení společenského řádu

⁸² Wandersman, Abraham, and Paul Florin. "Citizen participation and community organizations." *Handbook of community psychology*. Springer US, 2000, s. 247 - 272

⁸³ Mendelova Univerzita v Brně. [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=53924

účastníků a aktérů kultury⁸⁴ a dalších organizací s cílem společného budování živého kulturně-komunitního života. Na jaře roku 2013 si P14K nechala zpracovat komunitní monitoring neformálních komunitních aktivit a skupin na území MČ Prahy 14, který identifikoval přes 100 neformálních komunitně aktivních skupin obyvatel, které působící na Praze 14⁸⁵ (viz Příloha č. 2). S řadou z nich P14K navázala spolupráci a společně se tak podílí na tvorbě lokální nabídky kulturně-komunitních aktivit. Tradičně kulturně-komunitní centrum Plechářna spojuje neziskové organizace, podnikatele, neformální komunity a místní občany různých věků a sociálních skupin při příležitosti sousedských slavností a dalších kulturních akcí. Fungující lokální síť místních organizací a aktivních občanů je jádrem kulturně-komunitního života.

Na závěr je nutné zmínit, že předpokladem lokálního rozvoje je podpora místní samosprávy. Fungující komunikace mezi samosprávou, lokálními kulturními zařízeními a občany je zásadní pro kvalitní rozvoj, v jehož jádru je kultura. Aktivní obyvatelé a organizace na lokální úrovni jsou stěžejní v úvahách o rozvoji větších územních celků. Lokální samosprávy tak představují klíčového hráče v aktivitách, které směřují ke zvyšování kvality života. MČ Praha 14 chápe důležitost své role v rozvoji kultury a rozvoji jako takovém. Vytváří podmínky pro rozvoj kultury a garantuje kvalitu kulturní nabídky. Pěstováním aktivní komunikace napříč lokálních subjektů a občanů směřuje k dlouhodobé udržitelnosti živého kulturně-komunitního života na Praze 14.

Městská část Praha 14 je také aktivní v činnosti v rámci národních a evropských programů, které podporují její komplexní přístup ke kultuře. V letech 2009 až 2016 byla MČ Praha 14 členem asociace NSZM ČR a od roku 2010 Zastupitelstvo MČ schválilo zavádění MA21 jako nástroje pro zajištění aktivní participace veřejnosti a zvyšování efektivity samosprávných činností. Příspěvková organizace P14K je také aktuálně zapojená do operačního programu EU Evropský sociální fond OP – Praha – pól růstu (Podpora komunitního života a sociálního podnikání).⁸⁶ MČ Praha 14 tak strategicky směřuje k naplňování její vize „Městská část Praha 14 – místo, kde se dobře žije.“ s významnou rolí kultury.

---

⁸⁴ Praha 14 kulturní. *Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014*. Praha: 2015. Dostupné také z: <https://issuu.com/cartonclan/docs/p14-vyrocka-webis>

⁸⁵ tamtéž

⁸⁶ Městská část Praha 14 [online]. [cit. 2017-08-02]. Dostupné z: <https://www.praha14.cz>

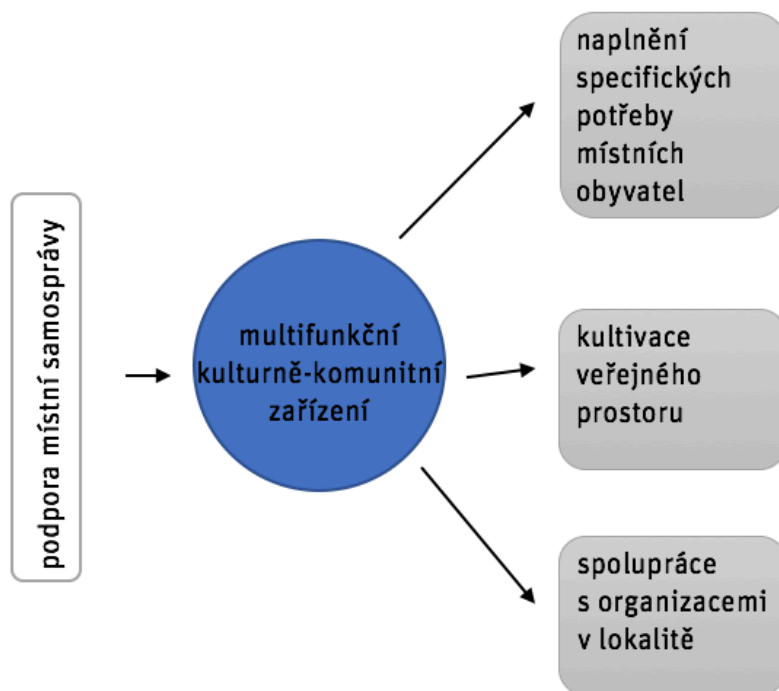

Schéma č. 4_Oblasti, jejichž rozvoji má potenciál přispívat činnost multifunkčního kulturně-komunitního zařízení
(vlastní zpracování)

Závěr

Cílem diplomové práce bylo postihnout význam a roli, kterou kultura prostřednictvím multifunkčních kulturně-komunitních zařízení hraje v rozvoji lokality. Dále také detailněji definovat konkrétní oblasti, které jsou v činnosti multifunkčních kulturně-komunitních zařízení pro rozvoj lokality klíčové.

Ověření teoretických přístupů k problematice role kultury v udržitelném rozvoji a vymezení pojmu multifunkčních kulturně-komunitních zařízení ve vztahu k lokalitě bylo prakticky provedeno formou případové studie. Výzkumné otázky pro praktické ověření na konkrétním příkladu byly definovány následovně: Jakou roli hraje kultura v lokálním rozvoji městské části Prahy 14? Jakým způsobem přispívá multifunkční kulturně-komunitní zařízení k rozvoji lokality městské části Prahy 14? Odpovědi na výzkumné otázky jsou předloženy níže.

Role kultury v rozvoji městské části Praha 14 je klíčová. O kultuře je zde uvažováno strategicky a je prakticky prostřednictvím funkčních nástrojů řízena jako **srdce rozvojových aktivit**. Tento přístup plně vystihuje heslo Radka Vondry, starosty městské části - „Kultura nás dělá lepšími.“⁸⁷ kterým začíná dokument Kulturní strategie Prahy 14. Městská část považuje **kulturní aktivity za jedny z nejdůležitějších složek rozvoje a za nástroj zvýšení kvality života jejích občanů**. Stejně zásadní je pro ni pak aktivní komunikace s občany a podpora jejich aktivit směřující ke zvýšení celkové spokojenosti obyvatel na základě naplnění jejich konkrétních potřeb. To lze dokladovat větou starosty: „Naše městská část se rozvíjí a mění stejně jako její obyvatelé a měnit se bude i nadále podle jejich potřeb a přání.“⁸⁸ Progresivní přístup městské části ke kultuře jako médiu rozvoje také ilustruje fakt, že strategický dokument pro oblast kultury, sport a volný čas předcházel vzniku strategického plánu rozvoje městské části jako celku.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku, konkrétně jakým způsobem přispívá multifunkční kulturně-komunitní zařízení k rozvoji lokality, byla na základě analýzy definována následovně. Činnost multifunkčního kulturně-komunitního zařízení Plechářna je v rozvoji lokality Černý Most klíčová ve třech hlavních oblastech. Tyto oblasti lze na základě teorie, předložené v první části práce,

---

⁸⁷ Kvas, Olga Škořochová, Jakub Deml. *Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas na Praze 14 pro léta 2014 – 2024: Praha 14 je kulturní*. Praha: 2014.

⁸⁸ tamtéž

uvažovat obecně pro činnost multifunkčních kulturně-komunitních zařízení ve vztahu jejich činnosti k rozvoji lokality.

První je aktivní práce se **specifickými potřebami místních občanů** v činnosti kulturního zařízení. Jen dostatečná znalost potřeb místních obyvatel umožňuje kulturnímu zařízení poskytnout kvalitní nabídku kulturních a volnočasových aktivit, stejně jako zázemí pro realizaci aktivit iniciovaných samotnými obyvateli. Tak kulturní zařízení může přispívat k naplňování konkrétních sociálních potřeb v dané lokalitě.

Druhou klíčovou oblastí, kterou mohou multifunkční kulturně-komunitní zařízení pozitivně rozvíjet, je **kultivace veřejných prostranství v jejich okolí**, např. realizací kulturní aktivity s přihlédnutím ke specifickým potřebám místa.

Třetí základní oblastí rozvoje lokality, kterou jsou multifunkční kulturně-komunitní zařízení schopná aktivně rozvíjet je **spolupráce s lokálními organizacemi a budování sítě lokálních partnerů**. Komunikace mezi místními subjekty (neziskovými organizacemi, podniky a neformálními občanskými komunitami) napříč obory a předměty činnosti je zásadní pro budování sdílené lokální kultury.

Nelze opomenout fakt, že předpokladem pro úspěšnou činnost lokálních kulturních zařízení je **podpora ze strany místní samosprávy**. Ta by ideálně měla být garantem kvality poskytovaných kulturních služeb a podporovat činnost zařízení finančními i nefinančními prostředky.

Lze konstatovat, že okrajová a na první pohled neatraktivní část města, která je plná paneláků a obchodních domů, tento fakt proměnila v přednost. Svůj rozvoj začala budovat na silné podpoře kulturních aktivit, která je v pražském prostředí výjimečná a progresivní. Klíčem k úspěšné rozvojové činnosti je její přístup ke kultuře jako strategické komponentě, a nepodceňování významu kultury v místním rozvoji.

Multifunkční kulturně-komunitní zařízení představují důležitý průsečík diskuze mezi klíčovými lokálními aktéry. Zároveň, jsou schopná podílet se na řešení otázek, které přesahující běžně vnímané hranice kultury, za předpokladu, že vnímají kulturu jako rozvojový nástroj.

Seznam použitých pramenů a literatury

Publikace

Dessein, Joost, Katriina Soini, Graham Fairclough, Lummina Horlings, *Culture in, for and as Sustainable Development*. University of Jyväskylä, 2015. ISBN: 978-951-39-6177-0.

Krasický, Antonín. *Občanské stavby: stavby pro výchovu, vzdělání a kulturu*. Brno: Vysoké učení technické, 1988.

Igor Stokfiszewski. *Culture and Development: Beyond Neoliberal Reason*. Varšava: Institute for Advanced Study in Warsaw, 2017. ISBN 978-83-65369-89-5.

IPR Praha, Sekce strategií a politik. *Ekonomická udržitelnost města: analýza ekonomických dopadů Strategického plánu hl. m. Prahy*, úvodní studie. Praha: 2016.

IPR Praha, Sekce komunikace a participace. *Manuál participace*. Praha: 2015.

IPR Praha, Sekce strategií a politik. *Ekonomická udržitelnost města: analýza ekonomických dopadů Strategického plánu*. Praha: 2016.

OECD. *Culture and local development*. Paříž: 2005. ISBN 92-64-00990-6.

Schiuma, Giovanni, Paul Bogen, Antonio Lerro. *Creative business models: Insights into the business models of cultural centers in Trans Europe Halles*. Lund: Trans Europe Halles.

Stavební katalog ABF. Praha: ABF a.s., 1999.

UNESCO. *Culture: Urban Future: Global report on Culture for Sustainable Urban Development*. Paříž: 2016, s. 170. ISBN 978-92-3-100170-3.

Wandersman, Abraham, Paul Florin. *Citizen participation and community organizations: Handbook of community psychology*. Spojené státy americké: Springer, 2000. s. 247 - 272

Zemánek, Lukáš. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. Sborník ze semináře. Jičín: 2005.

Dokumenty

Duxbury, Nancy, Jyoti Hosagrahar, Jordi Pascual. *Culture 21, Agenda 21 for culture: Why must culture be at the heart of sustainable urban development?*. United Cities and Local Governments, 2016.

Future Arts Centres. *Annual Report 2015 - 2016*. Dostupné z: <https://www.google.com/url?hl=cs&q=http://futureartscentres.org.uk/wp-content/uploads/2012/07/Future-Arts-Centres-Annual-Report-2015-16.pdf&source=gmail&ust=1501888360468000&usg=AFQjCNFfu67UvTjtxyFJ8MuUORFFZFEngA>

IPR Praha. Aktualizace *Strategického plánu hl. m. Prahy: Analytická část*. Praha: IPR Praha, 2015.

IPR Praha. *Analýza vývoje sociální struktury velkých pražských sídlišť mezi lety 2001 a 2011*. Praha: 2015, IPR Praha.

IPR Praha. *Demografie, bydlení, veřejná vybavenost: Shrnutí*. Praha: IPR Praha, 2015.

IPR Praha, Šárka Havlíčková. *Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015.

IPR Praha. *Strategický plán hl. m. Prahy: Soudržná a zdravá metropole*. Praha: IPR Praha, 2016.

Kvas, Olga Škochová, Jakub Deml. *Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas na Praze 14 pro léta 2014 - 2024: Praha 14 je kulturní*. Praha: 2014.

MEDIAN. *Životní styl a rodinné hodnoty v Praze*. Praha: 2014. in *Demografie, bydlení, veřejná vybavenost: Kultura*. Praha: IPR Praha, 2015.

Praha 14 kulturní. *Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014*. Praha: 2015. Dostupné také z: <https://issuu.com/cartonclan/docs/p14-vyrocka-webis>

Praha 14 kulturní. *Závěrečná zpráva 2016*. Praha: 2017.

UNESCO. *UN system task team on the post 2015 un development agenda: Culture: a driver and enabler of sustainable development: thematic think piece*. UNESCO, 2012.

Vysokoškolské kvalifikační práce

Mokrá, Jolana. *Podpora kultury v městských částech v Praze*. Diplomová práce. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2016.

Šebestová, Michaela. *Ekonomické dopady a multiplikační efekty v kultuře*. Bakalářská práce. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2013.

Online prameny

Arts lexikon. *Umění komunitní*. [online]. [cit. 2017-07-09]. Dostupné z: http://www.artslexikon.cz/index.php?title=Uměň%C3%AD_komunitn%C3%AD

Culture matters, Olga Škochová. *Jak na kulturní plánování?* [online]. [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=j6laFMRSaPU>

Eriksson, Birgit. *Practicing, promoting and researching participation in the European cultural centres*. Aarhus: School of Communication and Culture, University, 2016. Dostupné z: <https://encc.eu/sites/default/files/2016-10/REcCORD%20presentation%20ENCATC.pdf>

Lidové Noviny, Petr Kain. *Rozhovor s profesorem Sacco: Kultura léčí*. Dostupné z: <http://www.digitalniekonomika.cz/blog/105>. Praha: Lidové noviny, 2017

European Commission. *European Concensus on development*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy/european-consensus-development_en

European Commission. *European development policy*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/policies/european-development-policy_en

European network of cultural centres. [online]. [cit. 2017-07-09]. Dostupné z: <https://encc.eu>

IPR Praha. [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/vybiralova>

Mendelova Univerzita v Brně. [online]. [cit. 2017-07-30]. Dostupné z: http://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=53924

Městská část Praha 14 [online]. [cit. 2017-07-29]. Dostupné z: <https://www.praha14.cz>

Ministerstvo pro místní rozvoj. *Základní dokumenty*. [online]. [cit. 2017-07-07]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-dokumenty>

Místní agenda 21. *O MA21*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/cs-cz/úvod/proveřejnost.aspx>

Národní síť Zdravých měst. *NSZM ČR: Informace o asociaci zdravých měst, obcí a regionů*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

Next City. *Best of 2011 – October - the benefits of public participation*. [online]. [cit. 2017-07-14]. Dostupné z: <https://nextcity.org/daily/entry/best-of-2011-october-the-benefits-of-public-participation>

OSN. *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs): fakta*. [online]. [cit. 2017-07-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>

OSN. *New Urban Agenda*. [online]. [cit. 2017-07-14]. Dostupné z: <http://habitat3.org>

Plechárna [online]. [cit. 2017-08-01]. Dostupné z: <http://www.plecharnacernymost.cz>

Praha 14 kulturní [online]. [cit. 2017-07-21]. Dostupné z: <http://praha14kulturni.cz>

Proculture [online]. [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/kulturni-politika-v-cr/kultura-ve-strategii-udrzitelneho-rozvoje-cr-727.html>

Trans Europe Halles. [online]. [cit. 2017-07-13]. Dostupné z: <http://teh.net/members/>

United Cities and Local Governments. [online]. [cit. 2017-07-15]. Dostupné z: <https://www.uclg.org>

Vybíralka 25 [online]. [cit. 2017-27-07]. Dostupné z: <http://www.vybiralka25.cz>

Příloha č. 1 - Základní analyzované texty pro potřeby případové studie

Používané kódy: rozvoj, sociální potřeba, spolupráce, participace, kultura, samospráva, místní obyvatelé, fyzický prostor

1. Historie kulturně komunitního a volnočasového centra Plechárna

Nejprve to byla kotelna, později sloužila budova jako autoservis, v roce 2013 se ale Plechárna proměnila v komunitní centrum Prahy 14 se širokou nabídkou aktivit, kavárnou a volnočasovou halou. Tehdy dali hlavy dohromady starosta Prahy 14 (kód: samospráva) Radek Vondra a ředitel příspěvkové organizace Praha 14 kulturní David Kašpar a vymysleli pro Plechárnu nový osud.

Základní myšlenkou bylo vytvořit místo pro setkávání a volný čas. Již od počátku se měli do plánování zapojit místní obyvatelé. (kód: místní obyvatelé, participace) Městská část Praha 14 svěřila Plechárnu příspěvkové organizaci a na jaře 2013 se poprvé sešli obyvatelé, aby mohli přispět do diskuze o tom, jakým směrem by se měla Plechárna vydat a jak by měla vypadat. Proběhly také workshopy pro děti a místní mládež. (kód: sociální potřeba, místní obyvatelé). Na mladou generaci se při budování Plechárny nesmělo zapomínat. Už kvůli tomu, že budova sousedí se skate parkem, který se tak měl rozšířit o kryté sportoviště ve volnočasové hale. Plechárna rostla s lidmi, kteří do ní začali přicházet. (kód: sociální potřeba, místní obyvatelé).

Poprvé se Plechárna otevřela široké veřejnosti v září roku 2013. Tehdy byla industriální budova jen po hrubé rekonstrukci a stále hledala své využití. Nebyla to ale netrpělivost realizátorů, co otevřelo dveře Plechárny. Byl to další krok v rozšíření spolupráce s místními, aby tak vzniklo komunitní centrum na míru. (kód: místní obyvatelé, participace) Centrum, kam by chodili rádi. (...)

V roce 2016 Plechárna znovu uvítala obyvatele Prahy 14. Část pravidelného programu se obnovila a čekalo se pouze na velké finále, kterým bylo dokončení podlah v halách. I bez skateboardingové haly však Plechárna ožila. Už potřetí se tu konala sousedská slavnost Černý mošt (kód: místní obyvatelé) a poprvé tu lidé mohli ochutnat jídla z celého světa na food festivalu Setkání chutí. První kávu zase uvařili v tréninkové kavárně Plechárna pod taktovkou neziskové organizace Neposedá. (kód: spolupráce)

Plechárna se proměnila za pouhé tři roky v centrum, které chce oživit bydlení na Praze 14 a dát místním důvod, aby tu zůstávali a chodili sem s přáteli, posílali

svoje ratolesti na sportovní nebo umělecké aktivity a hlavně se tu setkávali (kód: kultura).

zdroj: <http://www.plecharnacernymost.cz/cz/historie>

2. Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas na Praze 14 pro léta 2014 – 2024

Úvod / Kultura nás dělá lepšími / Radek Vondra – starosta MČ Praha 14

Chceme, aby Praha 14 byla vyhledávaným místem k životu pro všechny generace. Proto také vzniká Strategický plán rozvoje do roku 2025 a akční plán pro následující roky, jehož je kulturní strategie významnou součástí. Jako starosta se snažím co nejvíce podporovat veškeré aktivity, které vedou k rozvoji městské části a k spokojenosti jejích občanů. (kód: rozvoj, místní obyvatelé). Ty kulturní patří mezi nejvýznamnější. (kód: rozvoj, kultura) Kulturní aktivity jistě podporuje celá řada radnic. Výjimečnost Prahy 14 je ale v tom, že její kulturní strategie nevzniká pouhým plánováním ze shora, z radnice, ale je budována právě naopak. Základním stavebním kamenem této strategie jsou jednotliví lidé a jejich potřeby. (místní obyvatelé, sociální potřeba, participace) Navazujeme a rozvíjíme tím tak pestrý komunitní život, který má u nás již tradici. Mapujeme konkrétní potřeby, zohledňujeme specifika jednotlivých míst (kód: fyzický prostor) naší městské části a umíme tak pojmenovat to, co lidé chtějí. Dokážeme podat pomocnou ruku tam, kde je to potřeba a podporujeme aktivní občany, kteří chtějí něco změnit a oživit veřejný prostor. (kód: místní obyvatelé) Vytváříme také podmínky pro to, aby se věci měnily k lepšímu. (kód: rozvoj)

Praha 14 je výjimečná i v jiném ohledu – je součástí jedné z nejkrásnějších evropských metropolí – Prahy. Je sice na jejím okraji, počtem svých obyvatel však předčí i některá okresní města. Vytvořit kulturní strategii pro téměř padesát tisíc lidí je úkol, který nikdy nekončí a skončit ani nemůže. Naše městská část se rozvíjí a mění stejně jako její obyvatelé a měnit se bude i nadále podle jejich potřeb a přání. (kód: sociální potřeba, rozvoj, místní obyvatelé) Každý jsme jiný a to je dobře. Každý má právo vybrat si a jít svojí cestou. Věřím ale, že při rozvoji naší městské části půjdeme po společné cestě. (kód: rozvoj, spolupráce)

Vize Městské části Praha 14

Městská část Praha 14 je atraktivním místem pro život. Dokáže těžit ze své rozmanitosti, krajinné dispozice a dobré dopravní dostupnosti. Svou polohu „na okraji“ obrací ve výhodu a nejen svým obyvatelům ale i návštěvníkům z jiných městských částí nabízí nové formy městského životního stylu (prolínání sportu, aktivního trávení volného času, kultury, umění a komunitních aktivit). (kód: kultura, místní obyvatelé)

Lidé zde tráví aktivně svůj volný čas a nacházejí dostatek příležitostí k vlastnímu vyžití. (kód: kultura, místní obyvatelé) MČ má rozvinutý spolkový život ve všech svých přirozených částech, který odráží specifika těchto částí. (kód: fyzický prostor) Městská část Praha 14 je prostupnou sítí příležitostí, aktivit a komunit. (kód: rozvoj)

Pro účel tvorby této strategie je nezbytné vytyčit určitý úběžník, tedy celkovou vizi městské části Praha 14, neboť strategické cíle se ze své podstaty k této vizi vztahují a „slouží jí“. Vzhledem k tomu, že MČ zatím nemá celkový strategický dokument zastřešený vizí (nadřazený Strategii pro kulturu, umění, sport a volný čas), byla celková vize městské části formulována skrze proces tvorby „strategie kultury“, což posiluje pozici kultury jako motoru rozvoje a proměny MČ. (kód: kultura, rozvoj)

Význam kultury, umění a sportu pro rozvoj MČ Prahy 14

Zahraniční i tuzemské zkušenosti ukazují, že podpora kultury a sportu, a to jak komunitního charakteru, tak inovativních projektů, může jednoznačně zvýšit kvalitu života v lokalitě a akcelarovat BUDOVNÍ IDENTITY MČ, POSÍLENÍ SPOLKOVÉHO A KOMUNITNÍHO ŽIVOTA, přispět ke zlepšení stavu VEŘEJNÉHO PROSTORU (především na sídlištích) a přispět k OSOBNÍMU ROZVOJI a SEBEREALIZACI obyvatel MČ. Vzhledem k dostatku silných stránek a příležitostí v obou oblastech (kultura, sport) návrh strategie kulturu a sport instrumentalizuje, tzn. využívá je k řešení problémů a podchycení výzev, které přesahují tyto oblasti. Strategie pro kulturu, sport a volný čas tak vytváří široce zaklenutý prostor s přesahem do územního rozvoje, rozvoje komunitního a spolkového života a vzdělávání. Kultura a sport ve spojení s potenciálem ležícím ve veřejném prostoru a rozmanité městské krajině mají reálnou šanci stát se oživujícím „médiem“ celé MČ. (kód: kultura, rozvoj) Oblasti kultury a sportu jsou však zvykově velmi oddělené „světy“. Základním úkolem strategie je tedy podchytit styčné body mezi kulturním a sportovním děním, kultivovat přirozenou škálu

aktivit a prolínání mezi těmito oblastmi. Reálnost vize „Místo, kde se dobře žije“ tkví z velké části v kvalitě mezilidských vztahů, možnosti identifikovat se s místem, kde žijí, a možnosti nazvat je svým domovem. Kultura i sport k této vizi mohou vrchovatou měrou přispět.

Role samosprávy v rozvoji KULTURY na území MČ Praha 14

(...) **Kvalita současného kulturního života na Praze 14 je téměř zcela závislá na zdrojích a aktivitě MČ** (kód: samospráva, kultura) (ať již se jedná o aktivity dotované z grantového systému nebo o aktivity realizované vlastní příspěvkovou organizací). (...) V dlouhodobém horizontu by měla být **spoluzodpovědnost za stav kulturního života** přenesena více na další **partnery (organizace), místní komunity a obyvatele**. (kód: spolupráce, místní obyvatelé, kultura) (...) Nabízí se základní úvaha, že kultura a umění by měly mimo jiné cílit na ty, pro něž je **nabídka kultury HMP hůře dostupná (děti, rodiče s dětmi, teenageři, senioři)** (kód: sociální potřeba, místní obyvatelé, kultura), a obecně redukovat nutnost dojíždět daleko za kulturními aktivitami, které by se přirozeně měly odehrávat v místě bydliště. (...)

Základní typologie aktivit

V rámci Strategie se pod souhrnným označením „kultura, sport a volný čas“ rozumí následující typy aktivit:swš

1. Kulturní a umělecké akce – koncerty, výstavy, festivaly... (masové akce, menší akce, **profesionální či poloprofesionální akce** (kód: kultura) ke sledování či **k částečné účasti**) (kód: participace)

Cíl: estetický zážitek, fantazie, emoce, zábava, reprezentace, reflexe

2. Sportovní akce – maraton, pohár starosty, sportovní den... (masové akce, menší akce, ke sledování či k aktivní účasti)

Cíl: pohyb, zábava, zážitek, emoce, adrenalin, reprezentace, výkony, soutěživost

3. Komunitní akce – den dětí, soutěže, trhy, události spojené se svátky v roce, spolky, klub seniorů, komunitní zahrada...

Cíl: spolčování, setkání, zábava, popovídání, sdílení, seberealizace

4. Společenské akce – jubilea, vítání občánků, plesy

Cíl: společenské rituály, reprezentace, zábava, společenské uznání

5. Sociálně kulturní a sportovní akce

– práce s občany ze sociálního bydlení Broumarská – dílny, projekty, pěvecký sbor

Cíl: zapojování sociálně a jinak vyloučených občanů (kód: sociální potřeba, místní obyvatelé) skrze možnosti, které nabízí kultura, umění a sport

6. Kampaně – Den zdraví, Den Země, Setkání kultur

Cíl: osvěta, tj. iniciace změny myšlení a postojů občanů k vybraným tématům či problémům, které se jich týkají a ovlivňují jejich život a oni svým jednáním a chováním ovlivňují je (kód: sociální potřeba, místní obyvatelé)

7. Neformální volnočasové aktivity všeho druhu – kroužky, dílny, workshopy, DDM, taneční, street sport, cyklistika

Cíl: aktivní trávení volného času, aktivní seberealizace, poznání

8. Vzdělávací akce (neformální vzdělávání)

Cíl: rozšíření vědomostí, kompetencí, dovedností, aktivní seberealizace, vlastní individuální aktivity jednotlivců

zdroj: Kvas, Olga Škochová, Jakub Deml. *Strategie pro kulturu, umění, sport a volný čas na Praze 14 pro léta 2014 – 2024: Praha 14 je kulturní*. Praha: 2014.

3. Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014

Praha 14 jako kulturní městská část

Praha 14 v posledních letech proměnila svou kulturní mapu. Jasně. Znatelně. Z jediného nestrategického bodu na Šimanovské 47 se kulturní akce rozběhly do všech koutů městské části. (kód: fyzický prostor, kultura) A to především díky jejím vlastním obyvatelům, kteří nejsou pouhým divákem, ale aktivním organizátorem. (kód: místní obyvatelé, participace)

Charakteristika příspěvkové organizace Praha 14 kulturní

Praha 14 kulturní je příspěvkovou organizací Prahy 14. Její hlavní náplní je podpora kultury jako nástroje pro zvýšení kvality života obyvatel městské části (kód: rozvoj) – tedy zlepšení prostředí domova (kód: rozvoj). Věnuje se tak mapování

kulturně-společenského prostředí Prahy 14, rozvoji odpovídající kulturní infrastruktury (kód: rozvoj) a realizaci uměleckých, volnočasových, společenských, sportovních a komunitních aktivit. (kód: kultura) Soustředí se na aktivní zapojování obyvatel (kód: participace, místní obyvatelé), místních neziskových organizací či komunit (kód: spolupráce) do zmíněných činností. Společně s nimi se snaží utvářet z Prahy 14 místo, kde se dobře žije. (kód: rozvoj)

zdroj: *Praha 14 je kulturní. Výroční zpráva příspěvkové organizace Praha 14 kulturní za období 2012 – 2014.* Dostupné také z: <https://issuu.com/cartonclan/docs/p14-vyrocka-webis>

4. Komunitní rozvoj lokalit MČ Praha 14 (Černý Most a Kyje)

Chceme, aby Praha 14 společensky i kulturně ožila. Proto musíme do dění zapojit samotné obyvatele. Budování dlouhodobých vztahů s místními nám může pomoci v podpoře lokálních kulturních, komunitních a společenských aktivit. (kód: samospráva, místní obyvatelé, spolupráce, participace, kultura)

zdroj: <http://www.plecharnacernymost.cz/cz/partneri>

Příloha č. 2 – Ukázka plánování kulturně-komunitních aktivit v kontextu reálného prostoru MČ Prahy 14

Komunitní monitoring

jaro 2013

Antropologický průzkum **neformálních komunitních aktivit a komunitních skupin na území Prahy 14** proběhl během února – dubna 2013. Antropologické studio **Anthropictures, z.s.**, které dnes sídlí v KD Kyje, tak zmapovalo neformální komunitně aktivní skupiny obyvatel působící na území čtřmácté městské části. **S mnohými z nich Praha 14 kulturně bezprostředně navázala spolupráci při pořádání kulturních komunitních akcí.**

55	Český rybářský svaz	96	Společenský žvot kolem restaurace Atlanta	129	TJ Sokol Jahodnice
56	U Erky	97	Společenský žvot kolem restaurace Na Staré hospodě	130	Komunita maminek z bytového areálu Jahodnice „Skanska byty“
57	Hostinec u Švejkla	98	Společenský žvot kolem obchodu a posezení Vno – Párty	131	Společensví vlastníků bytových jednotek v Nové Jahodnici
58	Skupina mládeže z Aloisova	99	Společenský žvot kolem čínské restaurace	132	Původní komunita zahradkářské kolonie Jahodnice I a II
59	Kroužek deskových her	100	Společenský žvot kolem hospody Pivnice Žralok	133	Skupina mladých rodin s dětmi z bytového resortu Skanska mající zahrádku v Zahradkářské kolonii Jahodnice I a II
60	Tuningové srazy	101	Sousedé z non-stopu v ubytovně Areál Hloubětín	134	Mládež z Jahodnice
61	Parta od Tenisového centra Černý Most	102	Společenský žvot kolem hospody U Kardinála	135	Skupina rodičů kolem MŠ Jahodnice a dětského hřiště v ulici Kostlivého
62	Parta „džinčí“	103	Společenský žvot kolem hospody U Kardinála	136	Šípkaři v hospodě Pteňka
63	Parta z Víckova náměstí	104	Lidé bez domova	137	Hospoda Pteňka
64	Vnitroblokové party	105	Drogové závislí	138	Restaurace Pohoda (bývalý Šuplík)
65	Kapele z Jahody	106	Komunita sousedů z ulice Lucinková (Sousedské dny)	139	Hospodka u Laktošu
66	Graffiti komunita	107	Komunita sousedů kolem ulice Postlova	140	J. R. Bowling
67	Šípkaři z Chlumceč	108	Komunita sousedů kolem ulice Jansova	141	Famí obec při kostelu sv. Bartoloměje
68	Fotbal u ZŠ Vyběralova	109	Společensví kolem Dakar baru Hummer	142	Restaurace Šimanda
69	Neohébalový tým Stop Zevling	110	Komunitní aktivizace v kauze výstavby skladovací haly společnosti Coca-Cola Company	143	ZŠ Šimánovská – aktivizace nespokojených rodičů
70	Malá kopaná v Hanspaulské lize	111	Společensví kondičních bězců v oblasti Čihadei a okolí	144	Kynologové na cvičišti u Čihadei
71	Taneční kroužek Toi ruža	112	Společensví kondičních bězců v oblasti Čihadei a okolí	145	Komunita obyvatel sociálních bytů Broumarská
72	Parkouristé	113	Společensví kondičních bězců v oblasti Čihadei a okolí	146	Zahradkářská kolonie Za Horou a zahradkářská kolonie u Strelnice poblíž ulice Oborská
73	Skateboarding u Plechárny	114	Zahradkáři z fad Českého zahradkářského svazu ZO Kyje – Hute	147	Sportovní sdružení fungující při TJ Sokol Kyje
74	Scotoring u Plechárny	115	Zahradkáři z fad Český zahradkářského svazu ZO Bažantnice II	148	Kulturní dům Kyje
75	Rapová skupina	116	Sousedská komunita v oblasti pod ZO Bažantnice II před Hájenkou	149	Skupina obyvatel Lehovce kolem obchodu U Stehlíků
76	U kováčve v Čenku	117	Sousedská komunita v oblasti za ZO Bažantnice II za Hájenkou	150	Skupina obyvatel Lehovce kolem paní Aničky
77	Klub cizinců při MC Klubíčko	118	Třešňovka Homeless fam	151	Skupin přátel a sousedů kolem rodiny Poláňků
78	Křesťanské společenství	119	Skupina maminek s dětmi	152	Společenský žvot kolem restaurace U Sikretů
79	Anglický klub Církve bratrské	120	Muslimská skupina	153	Fotbalové zápasy na Školáku (hřiště ZŠ Ctvaletická)
80	Vietnamská komunita	121	Akční senioři	154	Společenský žvot kolem restaurace Sochi
81	Tělesné handicapovaní obyvatelé	122	Skupina kolem časopisu Fmk	155	Společenský žvot kolem restaurace U Kuchařů a Hotelu Diana
82	HL Ghetto – Skateboarding a snowboarding	123	Klub Minigolf na Hutích	156	Skupinka štamgastů v restauraci U Zlatého lva
83	Starý Hloubětín	124	Sdružení Za Hute krásnější	157	Romská komunita z Lehovce
84	V Chaloupkách	125	Sportovci	158	Sběrači využitelných surovin
85	Sportovci při TJ Slavoj	126	Squash Metráci	159	Lidé bez domova
86	Společenský žvot kolem bazénu	127	Komunita proti automatické tiskové stanici pro posílení vody v ulici Lipnická	160	Sportovní hala v ulici Kardašovská
87	Skupina aktivních architektů A1	128	Hosté (štamgasti) hostince u Bastýře		
88	Rímsko-katolická farnost u kostela sv. Jirí				
89	Náboženská společnost Svědci Jehovovi				
90	Iniciativa za odebrání nebezpečného psa				
91	Společenský žvot kolem cukrárny Havana				
92	Sousedé kolem cukrárny Kolibrík				
93	Společenský žvot kolem Restaurace V Chaloupkách				
94	Společenský žvot kolem restaurace U Matěje				
95	Společenský žvot kolem restaurace SPORTBAR ZIPO Havana				

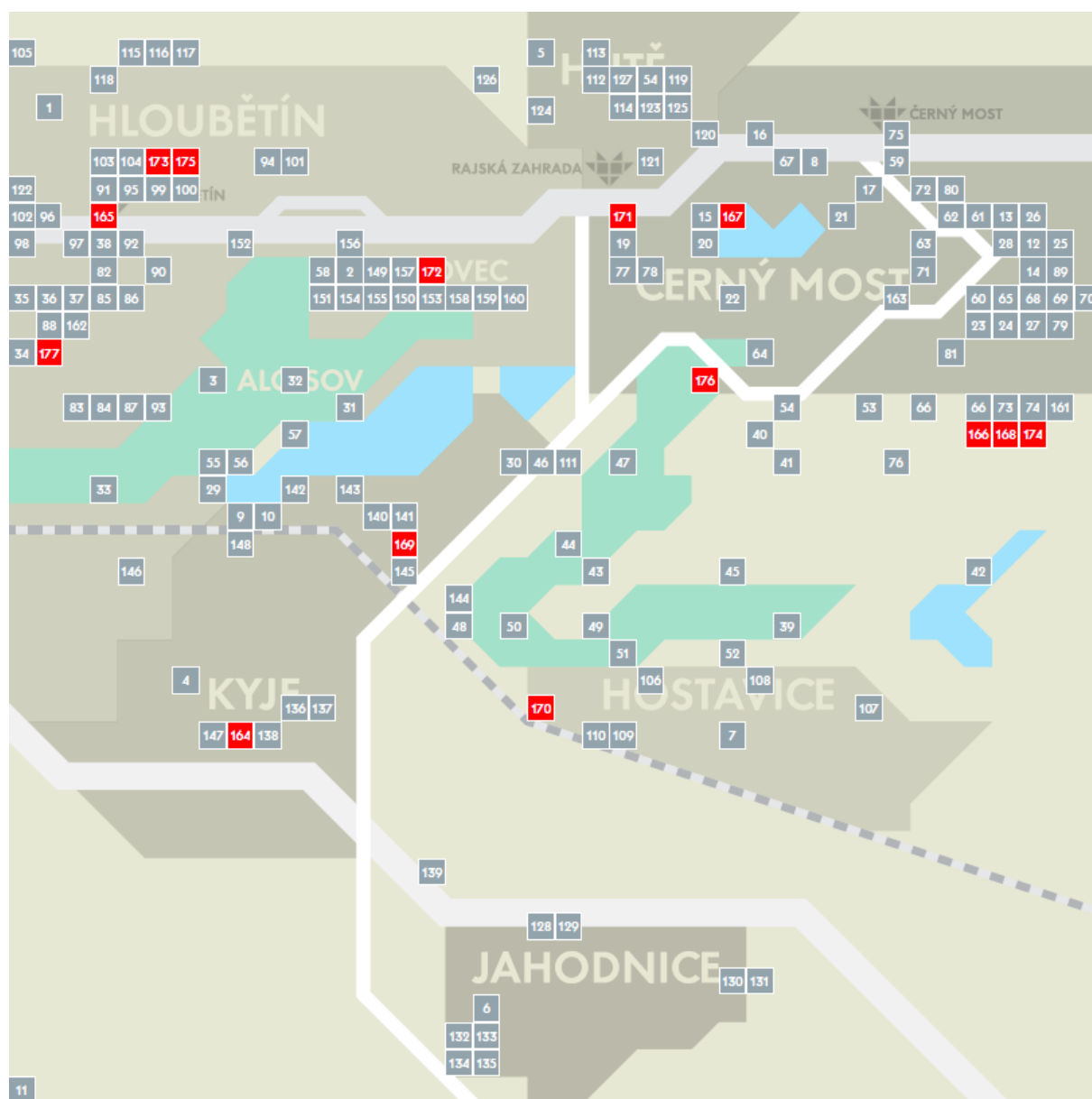

Nové volnočasové, sportovní a kulturní akce

jaro 2013 – dosud

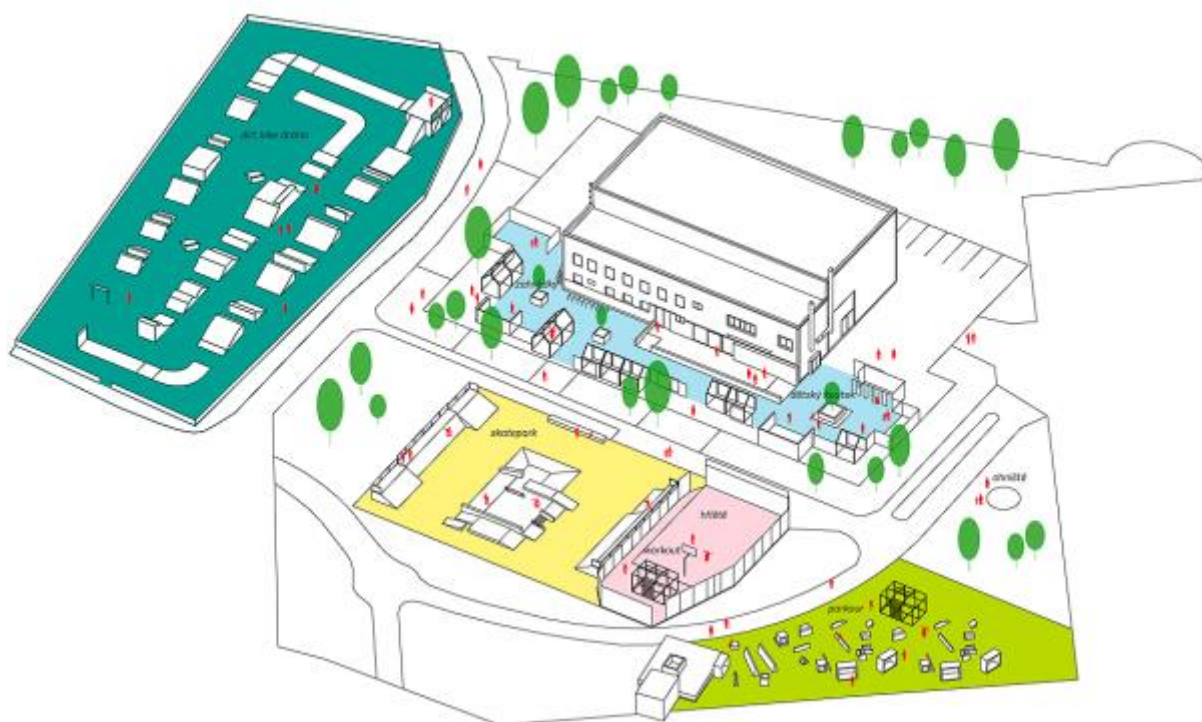
Praha 14 kulturní je **iniciátorem a koproducentem několika kulturních, sportovních a volnočasových akcí zaměřených na různé cílové skupiny a různé lokality Prahy 14.**

- 164 Kyje Hall Cup Hamerská 1307
- 165 Urban Game Hloubětín náměstí Hloubětín
- 166 Urban Game Černý Most Bryksova 1002
- 167 Tai Chi v Centrálním parku
- 168 In-line den Prahy 14 Bryksova 1002
- 169 Staročeský jarmark kostel u sv. Bartoloměje
- 170 Den s Palestrou Pilská 9
- 171 Vánoce Prahy 14 metro Rajská zahrada
- 172 Lehovec sportuje Chvaletická 918
- 173 Svatojířský koncert Mochovská 595/38
- 174 Černý Mošt Bryksova 1002
- 175 Svatováclavský koncert Mochovská 595/38
- 176 Kolování na Rajském vrchu projekt Rajský vrch
- 177 Dětský den fotbalové hřiště Hloubětín

Příloha č. 3 – Obrazová dokumentace

Obrázek 1_Kulturně-komunitní a volnočasové centrum Plechárna - grafický návrh využití fyzického prostoru okolí Plechárny pro volnočasové aktivity

Obrázek 2_Kulturně-komunitní a volnočasové centrum Plechárna - letecký pohled

Obrázek 3, 4, 5_Kulturní akce centra Plechárna

Obrázek 6_představení Zářící město – projekt na pomezí divadla a vizuálního umění využívající prostředí okolních panelových domů

Obrázek 7_projekt Vybíralka 25 – oživení sídlištního vnitrobloku ulice Vybíralova, které probíhalo v úzké spolupráci s místními občany